

O'zbekiston adabiyoti va san'ati

ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ВА САЊАТИ

Haftalik gazeta 1956-yil 4-yanvardan chiqarib boshlagan

e-mail: info@uzas.uz

2015-yil 11-dekabr №50 (4345)

ТИРИКЛИК МЕВАЛАРИ

Сиҳат-саломатлик, тетиклик ва бардамлик — инсон вужудининг байрами.

Тинчлик-хотиржамлик, осойишта, тинч ва беҳавотир ҳаёт — элнинг байрами. Соғ-саломат жисму жон хотиржам бўлади, тинч мамлакат — бахтли мамлакат, тинч мамлакатнинг халқи бахтли бўлади, деб донишманд боболаримиз айтиб кетишган.

Ёмғир билан ер кўқарар, тинчлик билан эл кўқарар, деган жуда теран маъноли, пурҳикмат халқ мақоли бор. Ёмғир — Яратганнинг ҳаётбахш неъматини, жайдари тил билан айтганда обихаёт. Кўқариш, униб-ўсиб яшнамok — фақат соғлом вужудгагина хос. Соғлом жисму жондангина соғлом ишлар ва амаллар рўёбга келади. Халқ ҳамма гапни ўз ўрнида, жой-жойига қўйиб айтган: "Тўрт мучаси соғ", "Соғ таңда — соғлом ақл", "Соғлигинг — бойлигинг". Бу ҳикматларнинг ҳар бирининг замирида олам-олам маъно ва ибрат билан халқ зукколиги ётибди.

Биз еримизни, сувимизни заҳар-заққумга тўлдириб, ҳавомизни ҳам, тупроғимизни ҳам касалманд қилган, элнинг бир парча тоmidан ҳам "оқ олтин" сўраб, бутун бошли кишлоқлару маҳалла-кўйлар узра дори пуракан, келинларини камқон, фарзандларини нимжон қилган қаттол-мустабид замонларни хали унутганимиз йўқ. Бугун ёши қирқ-эликдан ошган ватандошларимиз заҳри қотил дориларни ёппасига сегиб ўтган, ўша ғиром ва муғомбир тузумларнинг баҳайбат учар ҳашаротларини эслатувчи "кукуруз" самолётларини ҳозир ҳам кўз олдида келтирса — юраги орқага тортиб кетади...

Энди кўксимиз тоғдай баланд, ғурур ва ифтихоримиз кўкрагимизга сиймай, Истиқлол ҳаммасини жой-жойига туширди, мустақиллик барчасини қайтариб берди деймиз. Ҳақиқатан ҳам шундай. Бу эртак ё афсона эмас, худди шундоқ кўз ўнгимизда, озод ва обод Ўзбекистон номли салкам чорак асрлик улғувор ва бетакрор мўъжиза тимсолида ўзимизни ҳам, олам аҳлини ҳам ҳайратга солиб турибди. Бироқ бу толе, бу бахту саодат давлатимиз раҳбари такрор-такрор мисол келтирадиган "Олма

пиш — оғзимга туш" қабилади жуда ҳам осон кечгани йўқ. Ўйлаймизки, "Марказ" деб аталмиш зулмкор аждаҳо кети узилмайдиган юк поездларида фақатгина бизнинг пахтаимиз, маъданларимизни олиб кетганимиз деб? У сон-саноксиз вагонларда халқимизнинг сиҳат-саломатлиги, фарзандларимизнинг келажаги, тинч сулваримизу тоза ҳаволаримиз ҳам бирга олиб кетилган эди.

"Соғлом она ва бола йили". Истиқлолимизнинг ҳар бир йилига ном бераркан, муҳтарам Президентимиз халқ ва миллат тақдирининг энг инсоний ва умуминсоний жиҳатларига алоҳида аҳамият бериши мустақиллик йилларининг энг ҳаяжонли ва халқимизга гоят маъқул эзгу анъанасига айланиб қолди. "Соғлом

бола соғлом ва аҳил оиланинг меvasи бўлиб, фақатгина соғлом онадан соғлом бола туғилади".

Бу ибратнинг асл замирида эса "Она ва бола соғлом бўлса, оила бахтли, оила бахтли бўлса, жамият мустаҳкам бўлади", деган муҳим ҳаётбахш ғоя ётибдики, бу эзгу ғоя бевосита миллатнинг, фарзандлар келажагининг соғ ва бардамлиги билан чамбарчас боғлиқдир.

Тириклик боғининг гулгун ва яшнаб бораётган дарахлари — оналар, уларнинг ширин-шакар мевалари — болалар, фарзандлар. Ҳаёт — аёл билан, она билан гўзал, она — соғлом ва тетик-бардам фарзандлари билан гўзал. Шундай жозиба, шундай кўрку тароват, бахт ва саодатга ҳар биримиз ўзимизни дахлдор деб билайлик, азиз юртдошлар!

Тахририят.

Ҳаёт нафаси

Суййима ГАНИЕВА,
Ўзбекистон Қаҳрамони:

ҚУТЛУҒ КУНЛАР

Юртимизнинг қутлуғ байрами — Конституциямиз қабул этилган айёмни барчамиз сабрсизлик билан кутамиз. Айнан шу кун Юртбошимиз томонидан яқунланаётган йилда амалга оширилган бунёдкорлик ишлари таъкидланиб, келгуси вазифалар, янги йилнинг қандай номланиши эълон қилинади. "Кексаларни эъзозлаш йили" барчамизга, айниқса, ёши улғуларга муборак бўлди. Жумладан, менинг ҳаётимда ҳам унутилмас лаҳзалар кечди. Мустақиллик байрами арафасида Президентимиз Фармони билан тақдирланган ҳамюртларимиз каторида мен ҳам энг

юксак мукофотга сазовор бўлдим. Кун кеча давлатимиз раҳбари бу олий нишонни кўксимизга тақиб қўйдилар. Бу биз, адабиётшуносларга катта эътибор натижаси, мустақиллигимиз шарофати, улғу алломалар руҳининг қўллагандир. Чин қалбимдан яна бир бор миннатдорлик изҳор этаман. Бу олий мукофот тақдими нафақат менинг, балки Ўзбек адабиёти фидойилари, адабиётшунослари фаолияти эътирофидир.

Давоми иккинчи саҳифада.

НАСЛ-НАСАБИ ТОЗА АВЛОД

Президентимиз ташаббуси билан 2016 йил мамлакатимизда "Соғлом она ва бола йили" деб эълон қилинди.

Бу ёруғ жаҳонда неки жонзот бўлса, барчаси боласи учун қайғуради, ҳатто оғзида дон ташиб боқади, ҳимоялаб вояга етказилади.

Бутун мавжудот орасида энг улғу, энг мукаррам этиб яратилган инсон фарзанди, унинг бахти, келажаги учун бутун борлигини, керак бўлса бутун умрини бағишлайди.

Бу борада бизнинг миллатимизга — ўзбек халқига етадиган

ни кам топила керак. Фарзанд қўриш, уни соғ-саломат катта қилиш, бахту иқболини кўриш

2016 йил — Соғлом она ва бола йили

халқимиз учун энг эзгу орзу, олий бахт ҳисобланади.

Бу бежиз эмас. Чунки ҳар бир оиланинг келажаги шу оилада қандай фарзанд вояга етаётганига боғлиқ. Оила —

юрт фарзандларига боғлиқ. Шунинг учун ҳам Ўзбекистон мустақилликка эришган кунларданок Президентимиз Ислам Каримов раҳнамолигида

миллат тақдири, мамлакат келажиги ҳақида ўйлаш, унинг ҳуқуқий асосларини ишлаб чиқиш, зарур шарт-шароитлар яратиш давлат сиёсатининг устувор йўналишларидан бири этиб белгиланди. Мустақилликка эришганимиздан кейин орадан кўп ўтмай давлатимиз раҳбарининг ташаббуси билан "Ўзбекистон Республикасида ёшларга оид давлат сиёсатининг асослари тўғрисида"ги қонун қабул қилинди. Мустақил Ўзбекистоннинг биринчи ордени "Соғлом авлод учун" деб аталди.

Давоми иккинчи саҳифада.

ОЗОД ЮРТНИНГ ОБОД МАНЗИЛЛАРИ

Конституциямиз давлатимизнинг бош ҳужжати, мамлакатимизда амалга оширилаётган ўзгариш ва ислохотлар, биз қўлга киритаётган улкан ютуқ ва марраларнинг ҳуқуқий асоси, пойдевори ҳисобланади.

Юртимиздаги ҳар бир инсон Асосий қонунимиз берган имкониятлардан ҳар кун баҳраманд бўлиб яшайди. Аммо тан олишимиз керак, ҳаётимиз қомуси бўлган бу ноёб ҳужжатнинг мамлакатимиз тараққиётида, унинг тарихан қисқа даврда эришган ютуқларида нақадар улкан аҳамият касб этаётгани ҳақида ҳаммамиз ҳам тўлиқ тасаввурга эга эмасмиз.

Муҳтарам Президентимиз Ислам Каримовнинг ҳар йили Конституция ку-

нига бағишлаб ўтказиладиган тантанали маросимдаги маърузаси бу борада онгу шууримизни янги фикр ва ғоялар, чуқур мантқий таҳлиллар, ҳаётий мисоллар билан бойитиб, қалбимизда она Ватанимизга, мард ва олижаноб халқимизга бўлган фарзандлик меҳримизни, ғурур ва ифтихор туйғуларимизни янада оширади.

Давоми иккинчи саҳифада.

"ЖАҲОН АДАБИЁТИ"

журнали — газетамиз меҳмони

4

Ҳаётда умрни безайдиган омиллар бисёр. Бу омиллар орасида энг қадимийси ва безаволи меҳнатдир. Меҳнат қилган хор бўлмас, дейди халқимиз.

ҚАДР

Ўз ҳаётининг чевари бўлган журналист аҳли хизмати бошқа хизмат турларидан бир ажойиб хусусияти билан фарқланади. Бу — ижодий меҳнат. Боз устига, юрт ва эл манфаати, шаъни ва шарафи билан чамбарчас боғланган касб.

Меҳнати, хизмати қадр топган юртнинг фуқароси чиндан-да омадли. Кўрсатилган рағбат, берилган унвон, айтилган раҳмат унга қанот бўлади. "Мана, меҳнатим ёнди, яъни хизматим туфайли обрў топдим", деб қувонади киши. Бир

қарашда омад қулиб боққандек, аслида эса, бу меҳнат туфайлидир. Ўттиз йилдан зиёд вақт мобайнида "Ўзбекистон адабиёти ва санъати" газетаси тахририятида ишлаб, устозларнинг сабогини олишга мурасар бўлдим. Бу йиллар сабоғи мени бир журналист сифатида тарбиялади, ҳаётда, оилада қўним топишда қўл келди, очки қорадан ажратишни ўргатди, насиб этган касбимни ардоқлашга одатлантирди. Кўп йиллар бирга ишлаган устозларга таъзим қиламан.

Давоми иккинчи саҳифада.

"МАКОРИМ УЛ-АХЛОҚ"

Фафур Фулом номидаги нашриёт-матбаа ижод уйи Ғиёсиддин Хондамирнинг "Мақорим ул-ахлоқ" асарининг тўлиқ нашрини босмадан чиқарди.

Буюк бобокалонимиз Алишер Навоийнинг замондоши бўлмиш беназир тарихчи Ғиёсиддин Хондамирнинг "Мақорим ул-ахлоқ" ("Олижаноб хулқлар") асари улғу шоир ва мутафаккир, давлат ва жамоат арбоби Алишер Навоийнинг ҳаёти, адабий, илмий ва ижтимоий-сиёсий фаолияти тўғрисидаги қимматли манба ҳисобланади. Хондамирнинг отаси Хожа Ҳумоиддин ибн Бурхониддин Хировий, онаси машҳур тарихчи Мирхондин қизи бўлган. Хондамир ана шу улғу устози Мирхондиннинг тарбиясида улғайган. Кейин Навоий ҳузурда бўлиб, улғу шоирнинг кутубхонасида хизмат қилган. Султон Бадиуззамонга вазирлик ҳам қилган. Бадиуззамон олимни "Ҳабибуссияр" номи асарни ёзишга ундаган ва рағбатлантириб турган.

Хондамир тақдир тақозоси билан 1528 йилда Ҳиндистонга кетади. Ўшда йил ўтди ва қисмат азобларидан кейин Агра шаҳрига келиб, "Ҳашт беҳишт" ("Саккиз жаннат") боғида Заҳи-

ридин Мухаммад Бобур билан учрашади. Бобур вафотидан кейин унинг ўғли Ҳумоюн Мирзонинг мулозими бўлиб хизмат қилади. "Қонуни Ҳумоюн" асарини ёзиб, "Амир ул-муаррихин" ("Тарихчилар амири") даражасига эришади.

Асарнинг тўлиқ матни нашрини 1981 йилда афғонистонлик адабиётшуносу ва шоир Абдулғаффор Баёнӣ Кобулда нашр эттирган. Мазкур янги нашр ана шу тўлиқ манба ва матн асосида, илк маротаба Комилжон Раҳимов таржимасида амалга оширилди. Ушбу асар, муҳтарам Президентимиз Ислам Каримов таъкидлагандек, "авлиёлар авлиёси, мутафаккирлар мутафаккири, шоирларнинг султони" бўлмиш улғу бобомиз Алишер Навоийнинг сермахсул адабий ва илмий фаолияти билан биргаликда, унинг мамлакатнинг си-

ёсий барқарорлиги, ижтимоий-иқтисодий ривожланиши ҳамда илм-фан, маданият, адабиёт ва санъатнинг тараққиётига, эл ва юрт ободлиги ва фаровонлигига қўшган улкан ҳиссаси, олижаноб хулқлари, юксак инсоний фазилатлари тўғрисида муҳим ва зарур маълумотлар беради. Ўзбекистон Қаҳрамони, таниқли навоийшуносу олима Суййима Ганиеванинг китобга ёзган сўзбошида эътироф этишича, "Хондамир ўз асарини 'Мақорим ул-ахлоқ' деб атаганда, Алишер Навоий сиймосида, ҳаёти, фаолияти, ижодида покликни ҳис қилган, ул зотнинг эътиқодини эъзозлаган".

6

Муборак бўлсин!

Бошланиши биринчи саҳифада.

“Бугун биз, — дейилади маърузада, — Ўзбекистонимизда барпо этилаётган энг замонавий, улкан ва ноёб саноат объектлари билан ҳар томонлама фахрланишга ҳақликимиз. Айниқса, Сурғил кони негизига қиймати 4 миллиард доллардан зиёд бўлган Ўстюрт газ-кимё мажмуаси каби объектларнинг фойдаланишга топширилаётгани, “Женерал моторс” компанияси билан ҳамкорликда автомобиль двигателлари ишлаб чиқарилаётгани, “МАН” компанияси иштирокида Самарқанд вилоятида юк автомобиллари ва авто-

КЕЛАЖАККА ИШОНЧ РУҲИ

буслар ишлаб чиқарадиган янги комплекс ташкил этилгани, шунингдек, Япониянинг “Исузу” компанияси билан биргаликда автобуслар ишлаб чиқарилаётгани, “Хоразм автомобил ишлаб чиқариш биразмаси” масъулияти чекланган жамияти базасида “Дамас” ва “Орландо” энгил автомобиллари ишлаб чиқариш ўзлаштирилгани алоҳида таъкидлаш ўринлидир...”

Мухтарам Муҳаммад Ҳасанов, бу муҳим ҳақиқатлар 24 йил аввал миҳ ҳам, гугурт ҳам ишлаб чиқарилмайдиган ўлкада юз бермоқда! Мана, мустақиллик шарофати! Мухтарам Юртбошимиз Сурғил газ-кимё мажмуаси ҳақида гапирар экан, қорхона ишга тушаётганини айтиб, ҳозирданқ у ишлаб чиқараётган маҳсулотларнинг тўқсон фоизига ҳориждан ҳаридор тайёр турибди, деганида залда олиқшилар янгради.

Яна инвестициялар масаласига қайтайлик. Бунга жуда катта аҳамият берилмоқда. Жорий йилнинг 5-6

ноябр кунлари Тошкент шаҳрида халқаро инвестиция форуми ўтказилди. Анжуман Ўзбекистонда олиб борилаётган ислохотларнинг нақадар мустаҳкам пойдеворга эга эканини, тўғри йўлдан бораётганини, айна пайтда ҳорижий инвесторларнинг Ўзбекистонга ишончи тобора ортаётганини яққол намоён қилди. Унда дунёнинг ривожланган 33 та давлатидан нуфузли компанияларнинг беш юздан ортиқ вакили иштирок этди, халқаро молия институтлари раҳбарлари қатнашди. Форумда 12 миллиарддан ортиқ инвестиция битимлари имзоланди.

Тасаввур учун кейинги беш йилни оладиган бўлсак, мамлакат иқтисодиётига киритилган инвес-

тициялар ҳажми 67 миллиард АҚШ долларини ташкил этди.

Кейинги пайтларда “Ўзбек модели”ни ҳаётга татиқ этаётган Ўзбекистонимиз ўз ютуқлари билан жаҳон афқор оммасини, турли хил халқаро институтлар, жамоат ташкилотларини ўзига жалб этмоқда, ҳайратларга солмоқда. Шундай нуфузли рўйхатларда Ўзбекистон номини кўриш биз учун табиий бўлиб қолди. Мана, яқинда АҚШнинг Гэллал институти ходимлари жаҳоннинг 141 мамлакатига “Қонуний тартибларга итоат қилиш индекси” деган мавзуда сўровнома (унда учта савол бор) ўтказиб, унинг натижаларини эълон қилди. Саволлар содда ва қизик: 1. “Сиз ўзингиз яшаётган шаҳар ёки тумандаги полицияга ишонасизми?” 2. “Сиз ўзингиз яшаётган шаҳар ёки туманда кечаси ҳавф-хатардан қўрқмасдан ёлғиз юра оласизми?” 3. “Охириги ўн икки ойда сиз ва оила аъзоларингизнинг пул ва мол-мулки ўғирланган ҳолат содир бўлганми?”

ёшу қари — барча ҳамюртларимиз шукроналик ҳисси билан яшамоқда.

Бугунги кунда мамлакатимиз иқтисодиётининг энг муҳим тармоқларидан бирига айланган кичик бизнес ва ҳусусий тадбиркорлик соҳаси ҳам туманда жадал ривожланмоқда. Ўзининг ташаббускорлиги, ишбилармонлиги билан қўнчилиққа намуна бўлиб келаётган танкили тадбиркор Акмал Бойбўсинов бундан тўрт-беш йил муқаддам “Халқ банки»дан имтиёзли кредит олиб, уч қаватли «Орзу» савдо ва маиший хизмат марказини барпо этган эди. Бу йил эса унинг савдо-ҳаракатлари билан яна бир муҳим ижтимоий объект — беш қаватли савдо ва соғломлаштириш маркази қурилиб, ишга тушириш арасида турибди. Паркентлик тадбиркорлар томонидан амалга оширилаётган бундай эзгу ишлар ҳақидаги мисолларни яна қўллаб келтириш мумкин.

Туманимизда барпо этилган янги касб-ҳунар коллежлари, санъат ва музика мактаблари, спорт иншоотлари, замонавий шифохона, намунавий лойиҳалар асосидаги уй-жойлар, инфра-тузилма объектлари, кенг ва раван йўллар, майдон ва хибоблар — буларнинг ҳаммаси Паркентнинг қиёфасини таниб бўлмайдиган даражада ўзгартириб юборганини одамларимиз ҳақли равишда эътироф этишмоқда.

Президентимиз ўз маърузасида алоҳида таъкидлаганидек, қонун устувор бўлган юрдада адолат ҳукмрон бўлади. Биз мустақиллик йилларида бу йўна-

Сўров натижаларига кўра, Ўзбекистон 141 мамлакат орасида 2 ўринни эгаллабди! Бунга гурурланмай бўладими?

Маърузада кўтарилган муҳим мавзулардан бири қонун устуворлиги ва қонунчиликка риоя қилиш масалалари бўлди. Бу бағоят муҳим жиҳатдир. “Халқимиз ҳар қандай қийинчиликка чидаши мумкин, аммо адолатсизликка чидай олмайди”, — деб уқтиради муҳтарам Юртбошимиз. Бу юракдан айтилган гап. Беихтиёр Соҳибқирон Амир Темур бобомиз ёдга тушади. “Куч — адолатда” сўзлари унинг узугига ёзиб қўйилган, бу сўзлар давлат муҳрида ҳам мужжасам эди. Қонунга, адолатга шундай риоя қилинар эдики, салтанатдаги тартибот хануз кишини ҳайратга солади. “Агар бир бола бошига лаган қўйилса, унга ўн тилла солинса, мамлакатнинг бир четидан иккинчи четиға боргунча битта ҳам тилла қамаймайди”, деб ёзади муаррихлар. Бу муболага эмас. Аңғаналар давом этмоқда.

Мухтарам Президентимиз 2016 йилни “Соғлом она ва бола йили” деб атадилар. Бунда катта ҳаётий маъно бор. Она — ҳаётнинг боши. Она соғлом бўлса, ундан соғлом бола туғилади, бу ҳаётнинг мангулигини, абадийлигини ўзида акс эттиради. Ҳозир жаҳонда нималар юз бермоқда, айрим мамлакатларда уруш қузғуни изғийди, халқни бало-офат ўз қомига торган. Онани, унинг соғлигини, туғилажак соғлом болани ким ўйлайди?..

Мустақиллигимиз шарофати билан халқимиз ўз тақдирига ўзи эга бўлиб олға қадам ташламоқда. Президент Ислам Каримовнинг Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганининг 23 йиллигига бағишланган тантанали маросимдаги маърузасида халқимизнинг эртанги кунга бўлган улкан ишонч руҳи уфуриб турибди.

лишда ҳам катта ютуқларни қўлга киритдик. Аммо қонунга амалда риоя этиш, уни ҳаётга татбиқ этишда, қонун-ости ҳужжатларини ишлаб чиқишда ҳали қилинадиган ишлар кўп. «Хаммамиз шунга олишимиз керак, жамиятимизда қонунийлик, қонун устуворлигини тўлиқ таъминлашнинг энг муҳим шартларидан бири — бу одамларни қонунга ҳурмат руҳида тарбиялаш, уларни шу руҳда қамол топтириш, фуқароларнинг қонунни пухта билиши, юксак ҳуқуқий онг ва маданиятга эга бўлишидан иборат», деб таъкидлади давлатимиз раҳбари.

Президентимизнинг таклифи билан юртимизда кириб келаётган янги — 2016 йилга “Соғлом она ва бола йили” деб ном берилганини биз, аввало, инсон ҳақидаги буюк ғамхўрлик, барчамиз дунёга келтириб, оқ ювиб, оқ тараб вояга етказган табаркур она сиймосига юксак ҳурмат-эҳтиром, келаҳамимиз бўлган соғлом авлод ҳақидаги эътиборнинг яна бир улкан намунаси сифатида қабул қиламиз.

Ана шу улуг мақсад тобора яқинлашиб келаётган 2016 йилда эътиборимиз марказида турадиган энг устувор йўналиш қилиб белгилангани янги йилимизнинг янада мазмунли ва баракали бўлишини далолат беради ва барчамизни бу олиханов ишда фаол иштирок этишга ундайди.

Махмуд ТОИР,
Ўзбекистон халқ шоири

ҚУТЛУҒ КУНЛАР

Бошланиши биринчи саҳифада.

Президентимиз Ислам Каримов “Она юртимиз бахту иқболи ва буюк келажаги йўлида хизмат қилиш — энг олий саодатдир” китобидан икки фикрни келтириб ўтган. Китобнинг “Аёл бахти — жамият бахти” бўлими “Аёлларимизнинг турмуш шароитини энгил қилиш борасида биз учун майда нарсанинг ўзи йўқ ва бўлмайди ҳам. Аёлнинг қайфияти яхши бўлса, оила ҳаётдан рози бўлади. Агар она рози бўлса, маҳалла, бутун эл-юрт рози бўлади”, деган фикр билан бошланади. Худди шунингдек, китобнинг “Фарзандларимиз биздан кўра кучли, билимли, доно ва, албатта, бахтли бўлишлари шарт” номли бўлимда қисқача, аммо оламшумул маъно мужжасам шундай гап келтирилган: “Янги авлодни тарбиялаш — халқни тарбиялаш деганидир”. Менимча, янги йилда қандай улкан завофалар кўзда тутилганлигини, унинг бекиёс аҳамиятини Юртбошимизнинг таъкидланган сўзларидан чуқур ҳис этамиз. Янги йилни “Соғлом она ва бола йили” деб аталишда нақадар эзгу ниятлар кўзда тутилганлиги Юртбошимизнинг улуг байрам арафасида тантанали мажлисдаги маърузасида ҳам алоҳида таъкид-

ланди. Албатта, эл-юртимизнинг порлоқ келажаги бахтиёр оналар ва баркамол авлодлар қўлида. Бу масала мамлакатимиздаги ҳар бир оилага, ҳар бир фуқарога дахлдор. Айни вақтда бунга давлат сиёсати даражасида эътибор қаратилиши халқимизнинг бахт-иқболидир.

Худди шу кунларда мен учун яна бир қувончли воқеа бўлди. Гиёсиддин Хондамирнинг “Мақорим ул-ахлок” асари ўзбек тилида нашр этилди. Бу нашр бевосита форс тилидан қилинган ва ҳозиргача чоп этилган намуналардан мукамаллиги билан ажралиб туради, бебаҳо тарихий манба сифатида авлодларга хизмат қилади.

Мустақиллик бизга катта имкониятлар берди: Навоийшунослик ва уму-ман, мумотоз адабиётимизнинг ҳозиргача ўрганилмаган соҳалари тадқиқ этилиб, ҳолисона баҳоланмоқда, бебаҳо китоблар нашр этилмоқда. Хали олдимизда катта-катта ишлар турибди. Қўллаб адиблар ва олимларимизнинг қадимий қўлёзмаларини ўқиш, тадқиқ этиш лозим. Бу борада сафдошларимга, шогирдларимизга, ёш адабиётшуносларимизга қуч-қувват, муваффақиятлар тиламан.

Яна бир бор шундай қутлуғ кунларда ҳамюртларимизни улуг айём билан табриклайман. Юртбошимизга миннатдорлик билдираман ва таъзим қиламан.

ҚАДР

Бошланиши биринчи саҳифада.

Ижод кишиси — журналист, ёзувчи, шоир, адабиётшунос, таржимон — зиммасидаги вазифа ҳар доим залворли бўлган. Бунинг изоҳи шуки, у қалам соҳиби; сўзини, гапини теран фаҳмлаб, самимий, таъсир этадиган даражада ёзиш унга қўйиладиган бирламчи талаблардир. Айтадиган, ёзадиган сўзини қадрлай билган журналист ўзининг қадрини биладиган ижодкордир. Ва унинг сўзи — ижодий меҳнати, албатта, қадр топади.

Қуни кеча мухташам Миллий театримизда Ватан хизматига қамарбаста бўлиб келаётган бир гуруҳ журналист, санъаткор, спорт соҳаси вакиллари муҳтарам Юртбошимизнинг фармониға биноан унвонлар, орден ва медаллар билан тақдирландилар. Уларнинг чехрасидаги мамнунлик, ифтихор ва ҳаяжонни кўриш-кузатишнинг ўзи бир бахт. Улар қатори менинг ҳам камтарона хизматим эътироф этилгани — “Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган журналист” унвонига лойиқ қўрилгани-

дан беҳад миннатдорман.

“Қасбим — фаҳрим”, деган таъриф беҳиз айтилмаган. Чунки тирикчилик воситасига айланиб қолган иш касб ҳисобланмайди. Фаҳрифтхор, меҳр-муҳаббат ва ихлос билан қўл уриладиган меҳнат касбкорнинг моҳиятини аңглашда, назаримда. Шўрки, ҳунарли, касбкорли инсонлар қадрланадиган юртимизда тинчлик ва озоод меҳнат барқарор. Бу эртанги кунимизни мунаввар ниятлар билан тасаввур этишга изн беради, орзулар ушалишига ишонч уйғотади.

Қўкламги чечаклардек барқуриб қад ростлаётган ёш авлод орасида, қаламини чархлаб, ижод сирларини эгаллашга уринаётган ёш журналистлар қаторида ота касбига ҳавасманд фарзандларим ҳам борлигидан қувонаман. Улар ёзган қадфкед хабар, лаҳза, мақолалардан “Йил” этган учкунни қидираман, кўзим тушданда хурсанд бўламан. Уларга қўл тайинлайдиган гапим — сўзини қадрлаш. Зеро, қадрланган сўз унинг муаллифи қадрини ҳам баланд тутайди.

Аҳмад ОТАБОВЕВ,
Ўзбекистон Республикасида
хизмат кўрсатган журналист

Бошланиши биринчи саҳифада.

Бундай савий-ҳаракатлар замирида чуқур маъно-мазмун мужжасам. Миллатнинг насл-насаби тозаланиши керак эди. Чунки собиқ шўро тузуми даврида нанкин ўзбек халқининг, балки собиқ иттифоқ ҳудудидаги барча миллатларнинг насл-насаби деярли бўзилиб бўлган эди. Уша тузум, уша мафкура раҳбарлари совет давлатида ҳар хил миллиат бўлмайди, ягона совет халқи вуҷудга келди, деб айтгани, газеталарда йирик-йирик ҳарфлар билан ёзилгани, қўчаларда баланд бинолар пештоқига шиор қилиб осиб қўйилгани бор гап. Эслаб кўринг, ўша замонда туғруқхоналарда чақалоқ онасига ўн кундан кейин олиб келинган. Унга-ча туғруқхонадаги оналардан сут олиб, ҳаммасини аралаштириб, ана шу аралашма сутни чақалоқларга беришган. Энди уйланг, ўша вақтда туғилган болалар қимларнинг сутини ичган-хў! Худо биледи.

Бундай “тадбир” замирида ҳам юқорида айтганимиз ягона совет халқини яратиш гоёси ётганига қим шубҳа қилади. Турли ота-оналарнинг фарзандлари ўзлари билмаган ҳолда ака-ука, опа-сингил, ака-сингил бўлиб қолгандир балки чунки улар сўт эмишган. Энди бу ёғини ўзингиз ўйлаб кўраверинг...

Халқимизда сут билан кирган жон билан чиқади, деган нақл бор. Она сутидек ҳалол деган гап бекор айтилмаган. Демак, боланинг келажақда қандай инсон бўлиб вояга етишида (тарбиянинг ўринини, аҳамиятини инкор этмаган ҳолда) она сутининг аҳамияти жуда катта.

Мустақилликка эришганимиздан кейин, аввало, туғруқхоналар тубдан ўзгарди, улардаги шароитлар халқаро меъёрлар даражасига кўтарилди. Ёш муҳими, бола туғилиши билан онаси қўлига бериладиган бўлди, чақалоқ оғиз сутини ўз онаси кўрагидан эмадиган бўлди. Бу майда гап ёки кичик масала эмас. Ҳар қандай феъл-атвор — яхши фазилатлар ҳам, номақбул одатлар ҳам она сuti орқали инсон қонига сингиди. Қон-қонига сингиб кетган деган ибора замирида чуқур маъно бор. Ота-онага, қариндош-уруғларга, элу юртга меҳр-муҳаббат, садоқат туйғуларини ҳам шундай.

Насл-насаб масаласига халқимиз азал-азалдан ниҳоятда жиддий, масъулият билан қараган. Амир Темур даврида бу борада кўп иш қилинган. Соҳибқирон бу масалага алоҳида аҳамият берган: “Ўғилларим, набираларим ва ақинларимни уйлантирмоқ ташвишида келин

изламоққа эътибор бердим. Бу ишни давлат юмушлари билан тенг кўрдим. Келин бўлимининг насл-насабини, етти пуштини суриштирдим. Хос одамлар орқали соғлиқ-саломатлигини, жисмоний қамолотини аниқладим. Келин бўлимиш насл-насаби, одоб-ахлоқи, соғлом ва бақувватлиги билан барча қусурлардан холи бўлсагина, эл-юртга катта тўй-томоша бериб, келин тушурдим”.

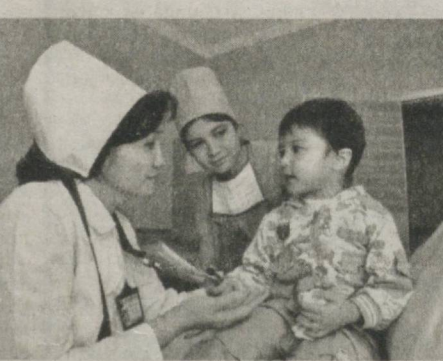
Орадан олти аср ўтиб Ислам Каримов миллатнинг насл-насабини, соғлом авлод масаласини давлат сиёсати даражасига кўтарди. Президентимиз деярли ҳар бир қишқида соғлом авлод, ёшлар масаласига эътибор қаратади. Фарзандларимиз биздан кўра кучли, билимли, доно ва, албатта, бахтли бўлишлари шарт, де-

НАСЛ-НАСАБИ ТОЗА АВЛОД

ган гоёни истиқлолнинг илк йилларида илгари сурган. Фарзандларимизнинг соғлом туғилиши, ўсиши, ўқиши, вояга етиши учун қилинган ишларнинг салмоғи жуда улкан. “Болаларни асрайлик” халқаро ташкилот томонидан тузилган рейтингда ўсиб келаётган ёш авлод саломатлиги ҳақида энг кўп ғамхўрлик кўрсатадиган давлатлар орасида Ўзбекистон 9-ўринни эгаллагани бежиз эмас ёки ўз-ўзидан бўлиб қолгани йўқ.

Мамлакатимизда соғлом бола, соғлом авлод масаласига комплекс ёндошилмоқда. Бошқача айтганда, соғлом бола туғилиши учун, аввало, ота-она соғлом бўлмоғи лозимлигига катта эътибор берилмоқда. Президентимиз Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганининг 23 йиллигига бағишланган тантанали маросимдаги маърузасида “Соғлом бола соғлом ва аҳил оиланинг меvasи бўлиб, фақатгина соғлом онадан соғлом бола туғилади”, деб алоҳида таъкидлади. Бу масала мамлакатимиз мустақилликка эришган илк йиллардан алоҳида эътиборда. Уша маърузада давлатимиз раҳбари буни алоҳида қайд этди: “Биз мустақилликка эришганимиздан сўнг соғлом ва баркамол авлодни вояга етказиш, биринчи навбатда оила, оналик ва болаликни ҳимоя қилиш масаласини ўзимиз учун энг муҳим, устувор вазифа сифатида белгилаб олдик”.

Бунинг амалдаги исботини йилларнинг номланиши ва шу асосда давлат дастурлари иш-

гимиз керак. “Болага эътибор бўлажак онага эътибор қаратишдан бошланиши керак. Чунки ҳомиладор аёлнинг руҳий-физиологик ҳолати, барча ҳис-туйғулари, қайфияти она вужуди орқали болага ўтади”, деб таъкидлади Ислам Каримов.

Яна бир муҳим жиҳат: соғлом тушунчасига кенг маънода қараш ва ёндашиш лозим. “Биз соғлом бола деганда нафақат жисмоний, балки маънавий жиҳатдан ҳам соғлом болани ўзимизга тасаввур этамиз”, деб таъкидлади давлатимиз раҳбари. Дарҳақиқат, жисмоний ва маънавий соғлом фарзанд ота-онанинг бахти. Демак, жамиятнинг бахти. Шу боис боланинг ё жисмонан, ё руҳан ногирон бўлиб туғилишга олиб келиши мумкин

бўлган ҳолатларни бартараф этиш учун барча чора-тадбирлар қўрилмоқда. Булар — эрта турмуш қуриш ва яқин қариндошлар ўртасидаги никоҳнинг олдини олиш, никоҳга қирувчиларнинг соғлигини тиббий қўриқдан ўтказиш каби гоят муҳим масалалардир.

Боланинг жисмонан соғлом, руҳан тетик, иродаси мустаҳкам, қатъиятли бўлиб ўсишида спортнинг ўрни гоят катта. Шу боис мамлакатимизда болалар спортини ривожлантиришга алоҳида эътибор қаратилаётди. Президентимиз ташаббуси билан Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси тузилгани ва ушбу жамғарма ҳомийлик кенгашининг раиси давлатимиз раҳбарининг ўзи экани бу масалага нақадар жиддий эътибор қаратилаётганини аққол кўрсатиб турибди. Бундай ҳолат, яъни болалар спортини ривожлантириш бўйича махсус жамғарма ташкил этилиши ва давлат раҳбарининг ўзи унга масъул бўлиши дунёнинг ҳеч бир мамлакатиде қузатилмайд.

Бугунги кунда болаларни, жумладан, қизларни спортга жалб этиш оммавий тус олди. Зеро, мазкур жамғармени тузишдан асосий мақсад ҳам ана шу — болаларнинг спорт билан шуғулланишини одат тусига киритиш, шу орқали соғлом авлод тарбиясини йўлга қўйишдир. Ушбу эзгу ниятларни амалга ошириш учун наинки пойтахтимизда ёхуд вилоятлар марказларида, балки узоқ-узоқ қишлоқларда ҳам замонавий спорт иншоотлари қурилди ва қурилмоқда. Улар спорт инвен-тарлари ва жиҳозлари билан таъминланган.

Энг асосийси, ушбу спорт масканларидан фойдаланиш коэффициентини йилдан йилга ошиб бораётди. Ана шундай эътибор ва ғамхўрлик самарасида ўғил-қизларимиз спортнинг турли йўналишлари бўйича Осиё ва жаҳон чемпионатларида, Олимпия уйинларида юқори натижаларни қўлга киритмоқда.

Эртасини ўйлаган халқ фарзандлари соғлиги ва тарбиясига устувор вазифа сифатида қарайди. Бу йўлда вақтни ҳам, маблағни ҳам — ҳеч нарсани аямайди. Бунга Ўзбекистонда мустақиллик йилларида амалга оширилган бетим-сол ишлар ва унинг улкан натижалари ойнадек кўрсатиб турибди. Жаҳон соғлиқни сақлаш таш-

килоти томонидан Ўзбекистоннинг бу борадаги бой тажрибаси қўллаб давлатлар учун намуна сифатида тавсия этилгани ҳам бежиз эмас.

Боланинг ҳар жиҳатдан соғлом ўлғайиши, унинг ёруғ келажагини таъминлаш билан ойлик, ёки бир йиллик иш эмас. Бу — узлуқсиз жараён. Зеро, инсон бор экан, фарзанд дунёга келадиган, фарзанд туғилар экан, унинг ўзига хос қувончу ташвишлари ҳам бўлади. Балки инсон ҳаётининг мазмунуни буларди...

Мустақиллигининг илк йилларида туғилган болаларнинг ёши йигирмадан ошди. Улар билан суҳбатлашиб кўринг-а. Собиқ тузум давридаги йигирма ёшли бола билан бугунги йигирма ёшли ўғил-қизларнинг дунёқароши, фикрлаш тарзи, ранги-рўйи, қадди-қомати, юриштириши кескин фарқ қилади. Ҳозирги ёшларда ички дадиллик, ўзига, эртасига ишонч, қатъият бор. Ўзининг фикрини эркин ифода эта олади, мустақил фикрлайди. Ким нима деса эргашиб кетавермайди. Чунки уларнинг насл-насаби тоза, бу ёруғ оламга келиб илк бор татигани ўз онасининг сuti. Улар соғлом оналарнинг болалари. Улар — истиқлол фарзандлари. Бугунги ёшлар эл-юрт тақдирини, Ватан келажагини учун дахлдорлик туйғусини аңлаган, бу йўлда масъулиятни ўз зиммасига олишга қодир ёшлардир. Улар жамиятимизда ҳал қилувчи қуч сифатида майдонга чиқмоқда. Ана шундай ёшлари бор мамлакат тараққиёт йўлидан изчил боришига, дунёда ҳеч қимдан кам бўлмаслигига шубҳа йўқ.

Ҳа, тарихан қисқа даврда — йигирма тўрт йилда Президентимиз Ислам Каримов раҳнамолигида миллатимизнинг, халқимизнинг насл-насабини тозалаш йўлида улкан, асрларга татигулик ишлар қилинди ва бу юксак самаралар бермоқда. Зеро, мустақил тараққиёт йилларида амалга оширилган буюк ўзгаришларнинг энг буюғи, айни вақтда энг мураккаби одамлар онгининг, дунёқарашининг ўзгаргани, миллатнинг насл-насаби тозаланганидир. Бинобарин, инсон онгини, тафаккурини ўзгартириш ҳар қандай йирик иншоотни қуришдан кўра қийинроқдир.

Элу юртимиз келажаги насл-насаби тоза, илиғи тўқ, фикри теран, қатъиятли ёшлар қўлида экан, мамлакатимизда буюк давлат бунёд этилиши ва Ўзбекистон энг ривожланган, қудратли давлатлар сафидан ўрин олишга қатъий ишонамиз.

Маматқул ҲАЗРАТҚУЛОВ

Шавкат ДЎСТМУХАММАД

БОДОМ ТУЛИ

ИНТИҚЛИК

Бодом шохларида бодради гуллар,
Қишнинг чим-чими тарк этмасдан туриб.
Гулларин устига ёнгандек бўлар,
Дирдираган қорларни кўриб.

Қорни елкасида кўтариб майса,
Кўёшдан шабнамга ўғирлар зиё.
Бир-икки қаламдан нари қарайсан:
Баҳорга бир-икки қалам қолди-ёв...

ГЎЗАЛ

Нитоҳинга боғландим,
Таърифнинг чоғландим:
Чин сўз гўзал сўз бўлса,
Сен чиндан ҳам гўзалсан.

Ёришар тонг зиёдан,
Мен тонгта маълиёман.
Кун чиқини энг гўзал,
Сен кундан ҳам гўзалсан.

Висолинг қилиб ҳавас,
Хаёлим ўзимдамас.
Қандай тушунсанг тушун,
Ўзингдан ҳам гўзалсан.

Заминга қор оралар,
Оқади шаршаралар.
Тенгсизман, дейди дунё,
Сен дундан ҳам гўзалсан.

Оламнинг гўзаллари,
Мафтун айласа бари,
Кўзим узолмам бундан,
Сен шундан ҳам гўзалсан.

Ажойиб қиёсинг бор,
Кўнглингга олма зинҳор:
Биринчи севгим гўзал,
Сен ундан ҳам гўзалсан.

СОҒИНЧ

Ярим йилнинг
Соғинчи
Йиғилиб
Қолган экан.
Сабдан кўра,
Соғинч
Устунлик
Қилган экан...
Сафархалтам
Орқалаб
Турар эдим
Ховлида.
Томорқа
Адоғидан
Юриб келди
Волидам.
Мен —
Шаҳарлик олифта
Ва онамининг
Овунчи...
Кўзларида
Эриди
Ярим йилнинг
Соғинчи.

Ш. ДЎСТМУХАММАД (Бобому-
родов) 1996 йилда Сурхондарё вилоятининг
Қумқўрғон туманида туғилган. Ҳозирда
Ўзбекистон давлат санъат ва маданият
институтини талабаси.

Сарвиноз САКСОНОВА

СИЗНИ...

Кунда кўриб турганим билан,
Сўзсиз суҳбат курганим билан,
Бепарводек юрганим билан,
Сизни жуда яхши кўраман.

Сиз осмон-у, қуёшдай ўзим,
Изингизга туташиб изим,
Ўзингиздан сўрамай изи,
Сизни жуда яхши кўраман.

ҚАЛБ МОРИ

МАНЗАРА

Чироқлар очдилар туида кўзини,
Боғларнинг юзини ювганди ёмғир.
Тўлини ой ярақлаб

шундай паллада,
Табиат оламга очаётир сир.

Қара, том бошида ёнган лоладай
Булутлар бағридан

чиққан юлдузлар.
Шивирлаб кўяди япроқлар секин

Шамол ҳам дарахтга
ненидир сўзлар.

Ойнинг кучоғида тинч, осуда тун,
Осмон этагидан нурларин элар.
Энди юрагимда ажиб ҳайрат-ла
Юлдузлар ҳақида қуйлагим келар.

С. САКСОНОВА 1993 йилда
Фарғона вилоятида туғилган. Ҳозирда
Ўзбекистон давлат санъат ва
маданият институтини драматургия
йўналиши талабаси.

Эъзога АЛИМОВА

МУЗ-
ҚАЙМОҚ

УЯЛИБ ҚОЛДИ

Бундан уч йил илгари,
Шерали нок экканди.
Жамшид эса "ўсмайди",
Деб гашига текканди.

Мана бу йил ўша нок,
Жуда кўп мева солди.
Ўйламай сўзлаган-чун
Жамшид уялиб қолди.

МИРҚАМОЛНИНГ
ОРЗУСИ

— Берайин ўзим
Сенга бир савол.
Ким бўлмоқчисан,
Айт-чи, Мирқамол?

— Келгусида мен
Бўлгум талбиркор.
Қилган ишларим
Топди барор.

Турли ширинлик
Менда мўл бўлар.
Расталарим-чи,
Қанд-қурсга тўлар.

Стул устига
Шоколад қўйиб,
Еб оламан-да
Ўзим ҳам тўйиб.

АЙЁР

Ойижоним дўқондан,
Олиб кел, деса гар, нон.
— Мен бораман! — деб доим
Хархаша қилар Комрон.

Укам бундай қилишини
Қузатиб, билдим бироқ.
Нондан қолган қайтимга
Олар экан музқаймоқ...

Э. АЛИМОВА 1997 йилда
Жиззах вилоятида туғилган.
Сирдарё вилояти Гулистон
шаҳридаги 1-академик лицей
3-босқич ўқувчиси.

Мансур ЖУМАЕВ

КИТОБСЕВАР
ҚИЗГА

Севиб қолдим не учун?
Балки,
дилни шундоқ қийнагим келди.
Сизнинг билан,
о тенгсиз пари,
Сўз ўйини ўйнагим келди.
Сиз бағримда бўлсангиз дейман,
қўлда юлдуз,
пойимда тупроқ...
Сизни жондан ортиқ севаман,
Сиз китобни сеvasиз кўпроқ.
Мен дейманки:
— Кўймасам ёмон,
Безайверсам гар хобиянгизни!
Сиз дейсизки:
— Шоирим, қачон
Чикарасиз китобингизни?..
Бугун эса таваллуд айём,
Сиз туғилган бу кун ҳам оний.
Таллинанман сизга бу оқшом,
Кўларимда —
Ҳазрат Навоий!

БУВИМНИНГ ЭРТАКЛАРИ

ОЛИСДАГИ
БОЛАЛИК

Қор жилгага айланиб
Кетди ҳаёт сойига.
Кетаверди лойланиб
Танимаган жойига.

Қорлигидан асар йўқ;
Қайга етди, айтмайди...
У қор бўлиб товланган
Чўққисига қайтмайди...

ЭРТАК

Болаликда қўямасдим омон:
— Эртақ айтиб беринг, бувижон!
Бувим айтган эртақда доим
Муродига етарди инсон.

Эртақдаги чўпон сингари
Севиб қолдим мен ҳам беқарор,

Севганимнинг эртақлардаги
Маликадай кулгичлари бор.

Эртақдаги севги сингари
Остун-устун бўлди еру-қўқ.
Фақат... фақат эртақлардаги
Чўпончалик севилганим йўқ.

Тағин ҳижрон суриб келди от,
Армон бу — кул остидаги чўғ.
Айбим менинг — шаҳзода бўлиб,
Кошонада туғилганим йўқ.

То муродга етмай афсонам
Тугамасин дер эдим ҳаргиз.
— Эртақ тамом! — деди жилмайиб
Юрагимни ўғирлаган қиз.

Наҳот шундоқ тугар?
У ҳамон
Юрагимни қайтиб бермаган...
Бувижоним менга ҳеч қачон
Бундай эртақ айтиб бермаган.

М. ЖУМАЕВ 1991 йилда
Қашқадарё вилоятида туғилган.
Ўзбекистон давлат жаҳон
тиллари университети халқаро
журналистика факультети
талабаси.

Севиним сендан олдин
Маҳалламга етибди.
Бечора сизнинг ҳам
Роса озиб кетибди.

Онам бир шаҳарликка
Узатмоқчи-да мени.
О, оппоқ, қорагинам,
Унутаман-да сени.

Эй чўпоним, унуттум,
Сену, қишлоғу, қиринг.
Унутмасан ўтиним,
Ёлда қолар сизнинг!

В. ПАРДАБОЕВА 1998 йилда
Тошкент вилоятида туғилган.
Ҳозирда 2-Тошкент юридик
коллежининг 3-босқич ўқув-
чиси. "Истебод мактаби" VII ёш
ижодкорлар семинари ишти-
рокчиси.

“ОТ — ЭГАСИДАН, АЛП — ЭНАСИДАН...”

Акам ўқишини битириб, ишга жойлаш-
гандан сўнг отамнинг: “Ана энди сени уй-
лантириб қўйсақ бўлади, бир оилани ўзинг
бемалол тебратасан”, деган гапини
онандан эшитган қариндош-уруғлару кўни-
қўшнларнинг оёғи оstonамиздан узилмай
қолди. Улар акамга ўзлари топган келин-
ликка номзодларни тавсия қиларди. Аммам
Шодияни оғзидан бол томиб таърифласа,
холам Нуриянинг оёқ-қўли енгиллигини,
чечам Бахтинисони алқаса, қўшнлар Ой-
саранинг одобини мактарди. Ҳар оқшом
айни мавзудаги қизинг “мажлис”ларнинг
бирида катта момом: “Айтганларининг
бирортаси ҳам келин бўлишга лойиқ эмас,
— дея урчугидан жажл билан айлантириб га-
пини давом эттирди: — Бахтинисонинг
қўлига кетмон берсанг оёғини чопиб оли-
ши аниқ. Ойсарани гапирмай қўя қолин-
лар, бир сафар менга салом бермаган. Шо-
диянгни кўрганман, қаттиқ шамол турса
учириб кетади. Нурия деганинг Ойимхол-
нинг қизими? Энасига ўхшаган қилтирик.
“Онасини кўриб қизини ол” деган мақол
бор. Ўзим қиз топиб қўйганман, билдир-
лингми. Сизлар неварамга келин қидириб,
сарсон бўлиб юрманглар”, дея қатъий ҳукм
чиқарди. Қариндошу қўшнлар бир томон,
момом бир томон бўлиб роса курашишди.
Момом бир қарорга келдимки, тамом, у ки-
шини фикридан қайтариб бўлмасди. Унга
фақат бобомнинг гапи ўтарди, лекин бо-
бом хотинларнинг ишига ҳеч қачон аралаш-
маган.

Хеш-ақраболарнинг ичи қизиқ, келин
бўлмишининг қизиқлиги қизиқиб момомни
сиккува олди. Момомнинг яна ажойиб ода-

ти бор эди: бир гапнинг учини чиқариб
қўйиб давомини узок куттирарди. Аёллар-
нинг шовқин-суронидан боши оғриб кет-
дими, урчугига пахта чуйкасини уларкан
ўзига ўзи гапирётгандек деди: “Тулпор —
биядан, лўк — туядан, Алп — энадан”, деган
мақолни эшитмаган-да булар. Бўлмаса, Ал-
помишдай неварамга қигитдай қизни то-
пиб келадими. Нима, чевараларим нимжон-
нажапи бўлиб туғилсинми? Йўқ! Ана, Жон-
ғилнинг ўртанчасини оббераман, қорувли
болалар туғиб беради, етти пушти, хили-
хешти ҳам тоза, палагидан бирон кишининг
касал бўлганини ҳам
эслолмайман, болала-
рининг ҳам тани соғ-
лом туғилади”. Бу гап-
лардан кейин хотинлар бир пас жим тур-
ди-да, бўлажак янгамни бири қўйиб, бири
олиб мактай кетди...

...Уйимизга бобомнинг гурунгига қизиқиб
қишлоқдошлар, баъзан қўшни овуллардан
ҳам меҳмонлар келиб турар, кекса букри
шотутнинг тағидаги супада ўтириб аллама-
ҳалгача гурунглашар, дostonлар, ғазаллар,
қизик воқеалар айтилар эди. Шундай пайт-
ларда мен ҳам уларнинг суҳбатидан бахра-
манд бўлиш учун даврага “буришимни тикар-
дим”. Агар менинг эшитишим ножиоз бўлган
мавзуда гап очилса, бобомнинг ишораси
билан “қорам ўчарди”. Шундай суҳбатлар-
нинг бирида мардлиги, ҳалоллиги билан эл
оғзига тушган Алимардон полвон ҳақида гап
кетди. Ҳамма унинг келбатини енгилмасли-
ги ҳақида гапирарди. Навбат бобомга кел-
ганда: “А, энди унинг онасини ҳам келбат-
ли аёл бўлган дейишарди. Полвон ҳам эна-

сининг қорнида оёғини чўзиб, бемалол
ётган-да”, деган эди меҳмонлар тиззасига
шапатилаб: “Тоғиб айтасиз-да, Жангир
бобо, тоғиб айтасиз”, дейишди.

Ўша пайтда бу гурунгланинг маънисига
унчалик боравермасдим, онаси келбатли,
соғлом бўлса нима бўпти? Бошқа болалар
оналарининг қорнида оёғини буклаб ёта-
дими, деб ўйлардим, холос...

Конституциямиз қабул қилинганнинг 23
йиллигига бағишланган тантанали маро-
симда Президентимиз томонидан, юрти-
мизда шакланган аънамага биноан, 2016

— йил “Соғлом она
ва бола йили” деб
эълон қилинганда
дафъатан хотирам

га болалигимда бўлиб ўтган юқоридаги гу-
рунглар келди. Қари билганини пари бил-
майди, деб беҳиз айтишмаганига яна бир
бора ишончим ортди.

“Алпомиш” дostonида шу пайтгача Алпо-
мишдан ўзга ҳеч ким жойидан қўзғатолма-
ган 14 ботмонли ёйни Кўнғирот элининг
дарвозасигача Ёдгорнинг судраб келиши-
га сабаб боболарининг рухий мадади
бўлса, иккинчи томондан, Барчинойнинг
мана-ман деган йигитлардан кучи кам
бўлмаганида деб биламан. Эсланг, Сурхайл
мастоннинг ўғиллари Барчинойга оғиз со-
либ келганда, қўқмасдан уларга рад жа-
вобини беради. Қўқалдошнинг жажли чи-
қиб, Кўкаманга: “Ўзбекнинг қизини судраб
чик бў ёққа”, дейди. Чодирига бостириб
кирган Кўкамани ўзбекнинг қизи бир кўта-
риб ерга шундай урадики, қалмоқнинг оғзи-
дан кўпиги сачрайди. Ваҳоланки, у ҳам куч-

ли, акаларидан бошқасига гап бермаган алп
йигит эди. Шундай алпини ер тишлатган
қиздан, бир ўйлаб кўринг, қандай ботир,
кучли, соғлом фарзанд дунёга келади.

Дostonлардан ташқари, бола ҳаётида,
унинг саломатлигига онанинг таъсири
ҳақида халқимизда кўпгина нақллар, мақол-
лар бор: “Бола — лой, она — қупол”, “Она
сути билан кирмаган, сигир сути билан
кирмас”...

Конституциямизнинг 23 йиллигига ба-
ғишланган тантанали маросимда Юртбо-
шимиз таъкидланганидек, “Соғлом бола
соғлом ва аҳил оиланинг меvasи бўлиб,
фақатгина соғлом онадан соғлом бола дун-
ёга келади... Болага эътибор бўлажак она-
га эътибор қаратишдан бошланиши керак.
Чунки ҳомиладор аёлнинг рухий-физиоло-
гик ҳолати, барча ҳис-туйғулари, кайфияти
она вужуди орқали болага ўтади. Бундан
хулоса шуки, болани эъзолаш учун, авва-
ло, онани эъзолаш керак. Бу борада бола-
чамиз масъул эканимизни унутмаслигимиз
зарур”.

Эндигина бир ёшдан сал ошиб, катталар-
нинг ҳаракатига тақлид қила бошлаган
қизим, анжуманда йилнинг номи эълон
қилинганда иштирокчиларнинг ўрнидан ту-
риб қарсак чалаётганини телевизордан ку-
затаётиб жажжи қафтларини бир-бирига
уриб, кўпчилиқнинг олқишини қувватлади
гўё. Аслида ҳам бугун юртимизнинг катта-
кичиги бирдек янги йилга берилган ном-
ни олқишлаётир. Зеро, соғлом она ва соғ-
лом бола ҳар бир оиланинг бахт-саодати
гаровидир.

Жўрабек ЖАҲОН

Нодира АБДУНАБИЕВА

ИСТАДИМ

Менга ерни айтдилар, лек самония истадим.
Менга шеърни айтдилар, лек сатония истадим.

Бир сунбулдек, бир гулдек, сувга нола қилдим лек,
Сув айтдики: шаббода, сокин сабо истадим.

Ўша сокин саболар оҳимга кулоқ тутса,
Сўнг сабога қўшилиб сенга даво истадим.

Қутдим, лекин келмади ўша сокин саболар,
Юзимда шашқатор ёш, ерга раво истадим.

Эй, Нодира гул бўлма, сен юлдуз бўл, қуёш бўл,
Шу меҳрингни мен доим олам аро истадим.

Н.АБДУНАБИЕВА 1998 йилда Ангрен
шаҳрида туғилган. Тошкент иқтисодиёт
ва сервис коллежи ўқувчиси.

“ЖАҲОН АДАБИЁТИ” ЖУРНАЛИ — ГАЗЕТАМИЗ МЕҲМОНИ

Йил охирида борар экан, беихтиёр ортингга назар ташлаб, ишларингни сарҳисоб қилиб олишга эҳтиёж сезасан. Баҳарган ишларингнинг қай биридан кўнгил тўлади, қайси режаларни амалга оширишга улгурмадинг, янги йилда нималарни кўзлаясан... Бундай саволлар ҳар бир кўнгилда бўлиши табиий. “Жаҳон адабиёти” журналининг ўн битта сонини кўлимизга олиб, яна биттасини босма-хонага топширишга тайёрлар эканмиз, ўқувчиларимизнинг ишончини қай даражада оқлаганимизни билиш биз учун ҳам муҳим, албатта.

Таржима машаққатли, заҳматталаб юмуш. Тил билишнинг ўзи бадий асарни таржима қилишга қийоф қилмайди. Мугарбир бирор асар таржимасига ўтирар экан, нафақат муаллифнинг ижодий лабораториясини яхши билиши, балки у мансуб халқнинг маданий хусусиятларидан ҳам бохабар бўлмоғи шарт. Бусиз асар таржимасида, албатта, камчилиқ учрайди, мутлоаа жараёнида ўқувчида савол пайдо бўлаверади... Ачинарлики, бугун бундай “саволли” таржималар сероблашиб кетди.

ИЖОДИЙ МЕҲНАТ ЗАВҚЛАРИ

Тўғриси, китоб жавонларимизни дунё адабиётининг нодир намуналари билан бойитган фидойи, заҳматкаш устоз таржимонларимиз меҳнатининг қиммати кундан-кун ортиб бораётгани сир эмас.

Нуктадон таржимонларимизнинг адабий меросини тарғиб қилиш, шу аснода уларнинг маҳоратини бошқалар, айниқса, ёшларга сабоқ сифатида кўрсатиш мақсадида “Устоз таржимонлар биситидан” руқни ташкил қилганмиз. Жорий йилда ҳам устоз таржимонларимиз: Миркарим Осим, Тўхтасин Жалолов, Аъзам Аюбов, Холида Ахорова, Шавкат Раҳмоннинг таржимонлик фаолияти, хусусан, сўз танлаши, таҳрир санъатига доир қўзатишлар, уларнинг таржима асарларидан намуналар ўқувчилар ҳуқуқига ҳавола этилди.

Бизни қувонтирадигани шуки, бугун Иброҳим Гафуров, Низом Комилов, Амир Файзулла, Олим Отахон каби забардаст таржимонларимиз журналимизнинг мазмунли чиқишида камарбаста бўлиб туришибди. Таржимонларимиз орасида аслиятдан таржима қилувчилар сони ҳам ортиб бормоқда. Чарльз Диккенснинг “Катта умидлар” романини Шозим Мунавваров инглизчадан, Жорж Санднинг “Индияна” романини Юсуф Хушвақтов французчадан, Мактуба Муртазоқова К.Чиннаппа Бхаратининг “Павлай” романини тамил тилидан маҳорат билан ўзбек тилига ўтиргани ва ушбу асарлар журналимизда эълон қилинган фикримизни тасдиқлади.

Ўқувчиларимизнинг хабари бор, йил бошидан бери ҳазрат Алишер Навоийнинг “Фарҳод ва Ширин” достонини рус тилидаги насрий таржимаси билан биргаликда эълон қилиб келямиз. Бунда достоннинг тўлиқ шакли эмас, балки аввалги русча нашрларда тушириб қолдирилган, қисқартирилган ўринларга эътибор қаратилган. Филология фанлари номзоди Қодиржон Эргашевнинг заҳматли меҳнати эвазига “Фарҳод ва Ширин”нинг рус тилидаги насрий таржимаси тўлиқ бўлди, дейиш мумкин. Мазкур сай-ҳаракат адабиёт муҳибларини беэътибор қолдирмагани-

ни шундан ҳам билса бўладики, таниқли шоир, таржимон Владимир Васильев достоннинг рус тилидаги мазкур насрий таржимасини бадий таржима қилиш ташаббуси билан чиқди ва тахририят унинг таклифини қўллаб-қувватлади.

Чинакам бадий асар элларни элларга, дилларни дилларга боғлашга хизмат қилади. Биз 2015 йил аввалида ҳинд-тамил ёзувчиси Чиннаппа К. Бхаратининг “Павлай” романини “Илк учрашув” руқнида эълон қилдик. “Павлай” романи реалистик тасвирлари, адиб мансуб жамиятнинг энг иккин қирраларига камраб олгани билан аҳамият-лидир. Романда аёлга бир буюм деб қарайдиган мудиҳи хурофот қаттиқ танқид қилинади. Энг муҳими, бунда ошқора, яланғоч эмас, балки ҳаётий реал тасвирларнинг ўзи танқид ўрнини босди.

Буни қарангки, мексикалик машҳур ёзувчи Карлос Фуэнтес ижодида ҳам айнан мана шундай қараш – инсоннинг ўзи яратган ақдидаларга ўзи қул бўлиб қолиши ва бунинг фожиялари маҳорат билан акс эттирилади.

Ёзувчи хурофотларга нисбатан мурасасизлиги туфайли “Афсоналар қораловчиси” деб ном ҳам олган. Журналимизда эълон қилинган “Қўғирчоқ малика” ҳикояси ҳам ўқувчини сергак тортириши шубҳасиз.

Ўтаётган йилда журналимизда “Драма” руқни остида ҳам эътиборга лойиқ асарлар эълон қилинди.

Биргина мисол: машҳур ҳажв устаси, сербиялик ёзувчи Бранислав Нушичнинг “Унвон керадир йигитга” асарида ҳақиқий илм-фан ривожига тўсиқ бўладиган, зиёлиларнинг обрў-эътиборини туширадиган қўчирмақашлик, фикрий саёзлик, унвонлар эшик очади” қабилидаги тутум билан яшайдиган асар қаҳрамони Живота Цвилович ҳамма нарсани пул билан ўлчайди, инсоний фазилатларга беписанд қарайди. Асар сўнгига Живота Цвиловични ҳаётнинг равиши хато йўлдан кетганига иқдор қилдиради.

Эпистолар адабиёт ижод лабораториясини ўрганишда катта аҳамият касб этади. Чунки мактубларда, “ҳар қандай бадий асарга хос тўқима, ўйлаб топилган сюжетлар, бадий образлар эмас, чинакам ҳаёт нафаси уфуриб туради” (О.Отахон). “Мактублар” руқнида Антон Чехов ва Дмитрий Григорович, Гёте ва Шиллер ёзишмаларини, Николай Гоголнинг сингилларига йўллаган мактубларини эълон қилдик. Бу мактубларнинг бутун ҳам қиммати пайсаямган.

Бугун адабиёт ярқанг эмас. Ижодкорларимиз изланишга, ижодий тажрибаларга мойил. Бу борада, албатта, баҳс-мунозаралар уюштириш лозим. Ана шунда фикрдан фикр уйғониб, бизга энг фойдали бўлган хижатлар ойдинлашади. Журналимиз саҳифаларида эълон қилинган профессор Қозоқбой Йўлдошевнинг салмоқли “Постмодернизм: моҳият, илдишлар ва белгилар” сарлавҳали тадқиқотида турли соҳаларда намён бўлаётган постмодернизм ҳодисаси таҳлил қилинган.

“Жаҳон адабиёти” журналининг 2016 йил учун мўлжал-лаган режалари ҳам бисёр. Келгусида ҳам журналонларимиз ишончини оқлашга астойдил интиламиз.

Шухрат РИЗАЕВ,

“Жаҳон адабиёти” журналининг бош муҳаррири

Сергей ИВАНОВ

БУЮК ШЕЪРИЯТ ДУНЁСИ

Машҳур туркшунос олим, Алишер Навоий асарлари таржимони Сергей Ивановнинг “Алишер Навоийнинг “Лисон ут-тайр” достони” (Таржимоннинг асл нусхани шарҳлаш тажрибаси) сарлавҳали мақо-ласи рус таржимашунослигида ўзбек мумтоз адабиётига бағишлан-ган жиддий тадқиқотларидан бири. Ушбу тадқиқот журналда таниқли шоир Абдулла Шер таржимасида эълон қилинди. Куйида ана шу асар-дан айрим парчалар берилаётир.

Навоий шеърятини рус тили-да яратиш тарихи ўттиз йиллик муддатни ўз ичига олади. Шу давр ичида бениҳоя бой улуг шоир ме-росининг ярмидан сеп кўпроғи — олти достони ва лирикадан кич-ик бир қисмгина таржима қилин-ган. Шу сабабли Навоийни рус ти-лида яратишдек мушкул ва мурак-каб масала ҳал этилди, деб ҳисоб-лаш мумкин эмас: ҳали шоир ли-рикасининг катта қисми таржима қилинмаган, унинг шеърятдаги лирик жанрларни рус тилида яра-тиш масалаларига ёндашиш тамой-иллари ишлаб чиқилмаган, эпик асарлари таржималари борасидаги тажрибалар умумлаштирилмаган ҳамда ўрганилмаган, эпос таржимаси амали-ёти ва услубларига доир кўпгина хижат-лар танқидий ёндашишга, ҳаттоки қайта кўриб чиқишга муҳтож.

Навоий шеърин асарларининг таржи-мони ҳам мазмунан, ҳам шаклан ўзига хос ва қўтилмаган улкан шеърят дунёсига ки-ради. У бу дунёни тасаввур қила билиши, матни тушуноғи ва унинг оҳангига қулоқ тутмоғи, Навоий шеърин услуби ҳамда тасвирий воситалари силсиласи-даги бутун назокатни илғаб олмоғи, ун-даги тимсоллар тузилиши, бадий ўзига хослиқни англамоғи, қофиялар табиати-ни ўрганмоғи ва шундан кейингига асл нусхага яқин бўлган маром (ритм) ва На-воий шеърятига рус китобхонали кадр-донлаштирадиган тасвирий воситалар эк-вивалентини топтомоғи лозим.

Навоий асарларини асл нусхада ўқийдиган киши матнда мазмун бора-сида оқилона шарҳ талаб этадиган кўпгина «дақиқ» ўринларга дуч келади. Матни ўқиш ва тушунишда, ҳатто маз-кур соҳада ихтисослашган ҳамда кўп асрлик қадимий матнларни ўқиш таж-

рибасига эга бўлган филолог ҳам қий-налиши мумкин. Шеърин матндаги маънони «чикариш» кўпича филологик тадқиқий табиатга эга бўлган катта иш билан боғлиқ. Достон матнидан асл нус-ханнинг баъзи ўринларини шарҳлашда таржимон учун маълум қарорга келиш зарурати туғилганини кўрсатадиган сон-саноксиз мисоллар мавжуд.

Навоий шеърининг мисралари орти-да доимо донишмандларча фикрни бир жойга тўплаш, ақл билан назорат қилин-ган туйғу, энг тежалган воситаларни из-ловчи ўткир зеҳн кўриниб туради.

Навоий улкан истёбодга эга шоир эди ва унинг асарларида, хусусан, эпик ижодида ёрқин дохиёна микёсийлик белгилари мавжуд: унга шаклбозлик найранглари ва атайин вужудга келти-рилган баландпарвозлик керак эмасди, унинг қудрати қулоқ йиртар жараңг-жу-рунглarga зор бўлмаган ҳақиқий шои-роналикда эди. Мен Навоий шеърятин-даги вазмин интонацияни қайта яра-тишни ўзининг бош вазифаларимдан бири, деб билдим.

Навоийда аънавий тимсоллар (лаб-

лар — ёқут, кўзлар — нарис; ақлдан оз-ган бебахта тош отаётган болалар; тил-сим-хазиналарни кўриқловчи бойқуш-лар ва ҳ.к.) билан бир қаторда хайрат-ланарли даражада бақувват ва янги тимсоллар бор.

***

Навоий услубининг соддалиги тасав-вуфий мазмундаги тимсоллар учун ҳам

Адабиётшунослик

характерлидир. Тасаввуф рамзийлиги-нинг бутун ўзига хослигига қарамай, На-воийда бу тимсоллар содда, ҳатто равшан ифодаланган, дейиш мум-кин: рамзийликнинг ифодаси эмас, балки унинг ўзи мураккаб. Сўздан ва уни кашф этиш им-кониятларидан завқланмайди) ва ноаниқ қофияларни қўлламайди. Бу да-лиллар, менингча, русча таржимода қофия танлашнинг мумкин бўлган та-моилини асослаш — рус тилидаги тил йўл қўйган доирада аниқ қофиялаш-нинг барча имкониятларини қўллаш имконини беради.

***

Шундай савол туғилади: ҳўш, Навоий қандай қофияларни қўлла-майди? Бу саволга жавоб тамоман қатъий бўлиши мумкин: у просодиялар-нинг ўзига хосликлари туфайли мум-кин бўлмаган (чунончи, узун бўгин би-лан қисқа бўгинни қофияламайди) ва ноаниқ қофияларни қўлламайди. Бу да-лиллар, менингча, русча таржимода қофия танлашнинг мумкин бўлган та-моилини асослаш — рус тилидаги тил йўл қўйган доирада аниқ қофиялаш-нинг барча имкониятларини қўллаш имконини беради.

***

Навоий шеъри учун, хусусан, ўткир ва равоқ қофияларда намён бўлади-ган юксак даражадаги шаклий мукам-маллик хос. Бу — Навоийдек бениҳоя ёрқин истёбодга эга шоир ижодидаги бадийликнинг алоҳида савиясини таш-кил этган форсий ва туркий тилларда-ги шеърят аънавлариридир. Навоий аниқ қофиялар орасидан энг аниқлари-ни танлаб оладики, таржимон шоирнинг мисра сўнгига шунчаки қофияланган сўзларни эмас, балки катта аниқлик билан қофияланувчи сўзларни қўйиш техникасидаги ўзига хослиқни қайта яратишга интилиши лозим. Менинг на-заримда, Навоий шеърятини руҳи ва услубига кўпроқ мос келадигани — бир хилдаги таънч ундошли қофиялардир.

Устоз таржимонлар биситидан

Федерико Гарсиа ЛОРКА

ЮЗ ЙИЛЛИК ИШҚ ҲАҚИДА ҲАЗАЛ

Тўртта пўрим ўспирин
чиқиб борар кўчадан.
Ай, ай, ай, ай.

Учта пўрим ўспирин
тушиб борар кўчадан.
Ай, ай ай.

Икки пўрим ўспирин
белин сириб боғлади.
Ай, ай.

Бир ўспирин ва шамол
ўтирилиб қарар жим.
Ай.

Кўпирган бу миртазорини
Айланмас энди ҳеч ким.

БУЗИЛГАН ТОМОША

Уйқусираб, тумтайиб
Ой жим сузиб келади.
Уйпараст тун оромин
Босиб, бузиб келади.

Муаззин қурвақалар
Қайта ғойиб бўдилар?
Қаминзорини кийволган
Ирмоқ бўйиқ тўшар рақс.

Майхонада машшоқ жим,
Эшитилмас бирор сас.
Юлдуз яшил сайхонда
Жавлон уриб тўшар рақс.

Тоғ пойида ўлтирар
Шамол ҳўрлиги келиб
Пифагор — кекса терак
Кўтарди улкан қўлин,
Адабсиз ой юзига
Тарсаки урмоқ бўлиб.

АТИРГУЛГА ҚАСИДА

Атиргул
излаган йўқ саҳарни,
мангудайин шохид,
излар бошқа нарсани.

Атиргул,
вужуд, ҳаёл сарҳади,
зиё на риё излар,
излар бошқа нарсани.

Атиргул,
атиргулга қарамас,
қимирламас осмонда,
излар бошқа нарсани.

Шавкат РАҲМОН таржимаси.

Элихио Гарсиа МАРКЕС

Колумбиялик журналист Элихио Гарсиа Маркес машҳур адиб, Нобел мукофоти совриндори, «Танҳоликнинг юз йили» ва «Бузуқликнинг кузи» романлари билан жаҳон адаби-ёти тараққиётига беназир ҳисса қўшган Габриэль Гарсиа Маркеснинг ухаси бўлиб, ўз юртида ўткир мақолалари, репортажлари, очерк ва интервьюлари билан танилган. У “Бўр билан чизилган ҳалқа” эссеида акиси — атоқли колумбиялик ижодкорнинг омма-дан яширин ҳаётига назар солиб, таъбир жоиз бўлса, атрофдагиларга Маркеснинг кўзи билан қараш имконини беради. Куйида ана шу асардан парчалар берилаётир.

— Бу дарवेशга нима бўлди ўзи, қачон қарасанг ёлғизман, ҳеч кими йўқ ғарибман, дейишдан нарига ўтмайдиган бўлиб қолди? Ёр-дўстлари йиғилганда, қаҳвахонада ўти-ришганда, зиёфатлар ҳамда имлама меҳмон-дорчиликларда — қўйинг-чи, тўртта одам йи-ғилиб қолса бас, шу тахлит гап-сўзлар бўла-ди. Худди дунёда бундан бошқа муаммо, мавзу йўқдек.

Унинг ўзи нима деган бўларди бунга жавобан?

— Очигини айтсам, бундан кўра ўлиб кетган осонроқ, — деганди у бир сафар.

— Адабиёт оламида шухрат қозонишга интилмаган одамга ёки таниқли ёзувчи-га ўзи кўнмикаган китъада яшаш амри-маҳол экан. Билсангиз, худди соссика син-гари қўл қўлга тегмай сотилиб кетадиган ро-ман ёзиб ташлагандек аҳволга тушдим. Бу-нақа оммавий тарзда кўз-кўз бўлиш ҳаёлим-га ҳам келмаганди, бундай бўлишини сира хоҳламавдим. Телевидение ҳам, адабий ан-жуманлар, маънавий ҳаёт мавзусига бағиш-ланган давра сўхбатлари ҳам шунчалик жо-нимга тегдики, азбаройи Худо, нима қилиб бўлмасин, тўрт девор ичига қамалиб оли-шдан, китобхоналарни кўрмай ҳам, куймай ҳам бир туپканининг тағида яшириниб юришдан ўзга чорам қолмади, қочганим билан, яши-ринганим билан, барибир ўз ҳаётим — фақат ўзим билан ёлғиз қолишим мумкин бўлган ботиний дунёмга пугур етди, уйим — ўзинг гувоҳсан — қачон қарама, шовкин-сурон, бо-зордан фарқи қолмади.

***

— Ёзувчи бўлганингда, ким бўлишни истар эдинг? — деб сўрашди ундан кўпична. Унинг жавоби тайёр, аслида ўйламасдан берилган бу юзаси саволга у ҳозиржавоблик билан кўнглидагини айтди: «Яқинда мен Па-рижга кетаётиб йўл-йўлакка Цюрихда тўхтаб ўтдим, поезд кутиб турганимда бирдан бурон кўзғалиб, чоғроққина ресторанга кириб жон сақлашимга тўғри келди. Ичкари қоронғи эди, кимдир мана шу ғира-шира хонада пи-янино чалиб ўтирарди, одам сийрак, севишган йигит-қизлардан бошқа ҳеч ким йўқ эди. Ўша куни мен ана шу майхонада ҳаёл суриб ўти-рганимда бордироқ ёзувчи бўлмасам, ҳеч кимга афк-башарасини кўрсатмасдан, ёлғиз шу ош-қ-маъшуклар бир-бирларини янаям қат-тиқроқ севишлари учунгина қоронғилик кўйи-да пианино чалаётган кимсага ўхшаши и-чимидан хоҳлашимни англаб етандим».

Бу иқорноманинг соҳиби кимсан колум-

биялик ёзувчи, репортёр ва сценарийнавис, ҳаёт деб аталмиш лотерея ўйнаб, жуда катта ютқуқа эришган Габриэль Гарсиа Маркесдир; у бор-йўғи ўн саккиз ойда роман ёзиб, бир лаҳзада бутун дунёга донғи кетган. Тўғри-роғи, қисқа муддат ичида ёзиб ташлаган ана шу нодир асарини ўн етти йил давомида ўйлаб, пишитиб юрганини эътиборга олмас-

БЎР БИЛАН ЧИЗИЛГАН ҲАЛҚА

лик бу роман теграсида вужудга келган шон-шараф нурчамбарини хиралантиришга ури-ниш билан барабардир.

***

Маркес аллақачон тўртта асарини эълон қилган эди: «Чириган япроқлар», «Полковникни ҳеч ким йўқламай-ти», «Катта Онанинг дафн мароси-ми» ва «Бехосият қулар». Бу китоб-лар деярли сотилмади. Ўшанда у Мехикода яшарди, китоблар учун олган арзимас қалом ҳақи рўзгор тебратилишга арағ етар, шу боис бирварақайига бир неча жойда ишлашдан ўзга илоҳи қолмаганди: у реклама эълонла-ри ёзиб беради, кино ва телевидение учун сценарийлар ҳам ёзарди. Ундан илгарироқ комусий китоблар сотар ва сугурта агенти бўлиб ишларди. Францияга бориб, Париж кўчаларида очликдан силласи қуриб қолган тоза бошлаганида, ҳатто бўш шишалар билан эски газеталар сотиб кун кўришига тўғри келди. У куч-ғайратини мақолалар, репортаж-лар ёзишга сарфлаб, ўзини синая кўрди, бироқ бу билан бири икки бўлмади, фақат жиндек обрў-эътибор қозонди, холос.

***

Нихоят, 1965 йилнинг январиде Мехико-дан Акапулькога ўзининг «Опел»ида кетаёт-ган маҳал Маркеснинг кўнглида ёшлагидан бери ўйлаб юрган романини ёзиш истаги туғён уради ва ўзи ҳам шу асарни қорозга тушириш пайти етиб келганини ҳис қилади. Шунда у жуда оғир, лекин савобли қарорга келади: уй-рўзгор ташвишини, оилани таъ-минлаш мажбуриятини умр йўлдоши Мер-седесга топшириб, истикболда ўзига шон-шухрат билан бирга ёлғизлик келтиражак асарини ёзишга ўтиради.

Роман 1967 йили Буэнос-Айресдаги «Су-

бир ой ичида унинг романи ўттиз беш марта нашр этилса! Энди, ёзувчи сифатида ном қозониб, турмуши маъмуричилик палласига қирганда, у йигирма йилдан бери кўнглида эъозлаб келаятган, қалам ҳақи эвазига яша-сам эди, деган орзусига эришиши мум-кин эди.

Бирок, бундай қараса, ўша ном чи-қариш ва шон-шухрат уни йўлдан оз-дирибди. Ўзи истамаган ҳолда боши берк кўчага кириб қолганини сезди... Ҳаётдан узоқлашиб, оёғи ердан узилиб қолганини ўқинч ва изтироб билан ҳис этди...

***

Илгари Маркес ўта камтар, кўнгли бўш йигит эди, атрофидагилар билан, кимлиги-дан қатъи назар, оддий одамдек муомала қилар, ортиқча такалуф ва мулозаматга то-қат қилолмасди — ёмон кўрарди, энди бўлса, беихтиёр, балки ўзи билган ҳолда, ўз асарининг қаҳрамонларидан бири — пол-ковник Аурелиано Буэндияга айланиб қол-моқда эди. У ҳам Аурелиано Буэндияга ўхшаб, атрофида парвона бўлиб, ҳамон уни худди бошқа қаҳрамон — Маурисио Баби-лонья каби қайсарлик ва жазава билан тин-май таъқиб этган иштиёқманд оломондан қочмоқ ниятида оёқлари остига бўр билан бир доира чизиб қўядиган бўлди. Беҳисоб жангларда мағлуб бўлиб, биронтасида ғала-ба қозонилмаган ўзининг полковниги Ауре-лиано Буэндия ғанимларидан қай тарзда яширинган бўлса, Маркес ҳам шон-шухрат-дан худди шундай тез қор қиладиган йўл билан қочишга тушди.

У бўр билан чизган доиранинг ичида қолишни ихтиёр этди.

Умар ОТАХОНОВ таржимаси.

Жаҳоний табассум “ПОЕЗДА ЖАДВАЛИНИ ЎЗГАРТИРИНГ”

Ибсен бир замонлар рангтасвир билан ҳам жиддий шуғулланганди. Ўшанда у мўйқаламини танласаммикан ёки қаламини, дея бир муддат иккиланади. Шунда хоти-ни рангтасвирдан воз кечишга кўнради.

— Хотинимнинг тарихий хизмати шундаки, — дея кейин-чалик ҳазил қилади адиб, — норвегияликлар ўртаёмиёна рас-сомдан халос бўлиб, буюк драматургга эга бўлишди.

***

Брехт театрда адабий эмакдош бўлиб ишлаб юргани-да номаълум муаллифдан шундай мактуб олади: «Мен-гача ўтган жамики драматурглардан фарқим шуки, мен асаримга атай вергул қўймайман, бу муаллифнинг иши эмас. Агар сиз бошқача фикрда бўлсангиз, керакли жойга вергулларни ўзингиз қўяқолинг. Ҳурмат билан Мориц Фонбах».

Брехт пиесани қайтариб юбораркан, шундай жавобни илова қилади: «Ҳурматли жаноб Фонбах! Вергулларнинг ниҳоятда аҳамиятли эканини назарда тутган ҳолда сиз-дан илтимос шуки, келгусида бизга фақат вергулларнинг ўзини юбора қолинг, матни ўзим бир амалларман».

***

Бетоб ётган Бернард Шоуни бир дўсти йўқлаб келса, адиб қаровтада ўтириб ёзаётган экан.

— Шундай аҳволда қандай ишлаяпсиз? — деб сўра-ди ҳайрон бўлиб дўсти.

— Тузалганимдан кейин вақтим бўлмайди-да! — деб-ди адиб.

***

Хемингуэй одмигина кийиниб юрар, автомобили ҳам эскигина эди. Шу аҳволда у бир меҳмонхонада тўхтаб, хизматкордан тамадди қилишга ёғулик сўрайди.

— Ҳисоб-китоб қилишга бирон нарсангиз борми ўзи? — деб сўрайди хизматкор унга тикилиб қараркан.

Ёзувчи индамай чўнтагидан бир даста тахи бузилма-ган доллар чиқаради.

— Ичкарига кириш! — дейди хизматкор ва бошлиғига бориб, шундай дейди: — Шубҳали бир одам келди, ча-маси, банкни ўмарганга ўх

Таниқли rassom, ustoz ijodkor Sodiq Raхмонов устахона-сига йўл олarkanман, миллий рангтасвиримиз билан боғлиқ ўй-хаёлар оғушига чўмаман, кўзланган манзилга яқинлашганим сари ҳаяжоним ортади. Ахир, бу ижод маскани қачонлардир буюк ўзбек мусаввири Чингиз Аҳмаровнинг устахонаси эди... Унда қанча гўзал асарлар дунёга келмади дейсиз... Вақт саҳросидан икки ўн йиллик қарвони ўтганига қарамай, Содик ака ҳамон суюкли устози хотирасини кўз қорачигидек асраб келаётир. Шу сабабми, ҳассос ижодкорнинг энг яқин шогирди билан учрашишга сабрим чидамайди.

Устахона ичкарисига кирганим ҳамон қаршимдаги ижодий муҳит бир зумда мени ўз бағрига олади. Қудратли тўқинлар оғушидаги оҳист қайиқ мисол ихтиёримни гўзал сувратлар мавжига топираман. Деворнинг энг юқори қисмида осиглиқ Шарқ гўзалларининг ўша машҳур сиймолари нигоҳимни асир этади. "Мен бу суманбарларга азалдан ошиқан", дейишга тилим бормайди. Буюк мусаввир каламга мансуб ушбу ижод намуналарини турли албомлару монографиялар орқали яхши танисам-да, асл нусхалари билан илк бор излашмоқдаман. Улардан настрокда Содик аканинг турли даврларда яратилган рангтасвир асарлари ҳам ўрин олганки, бу уйғунлик тимсолида истеъдодли ижодкорнинг тақдири ўз даврининг етук rassomi билан чамбарчас боғлиқлигини аниқлашди. Содик аканинг ўзи ҳам бунинг сир тутмайдди. Сўхбатимиз бошидаёқ айнан устози шарофати билан катта ижодга қадам қўйиб, ғамхўр бобон меҳридан куч олган ниҳол мисол улғайганини алоҳида таъкидлади. Устахона марказида осиглиқ улғу мусаввир фотопортрети гўё теран нигоҳлари ила ҳамон шогирдини кузатиб турибди.

— Тақдир мени шундай бағрикенг, қалби дарё ижодкор билан учраштирганидан миннатдорман, — дейди rassom устозининг фотопортретидан кўз узмай. — Йигирма йилдан ошар вақт давомида бир устахонада мўйқалам тебратдик. Ижодимнинг энг жўшқин, қадрили йиллари шу ерда ўтди. Чингиз ака билан бир пилёла чой устидаги гурунларимиз кечадигдек ёдимда. Санъат аҳли орасида у кишидек беғубор, дилкаш сўхбатдошни топиш қийин эди. Икки rassom устахонанинг икки четиди ижод билан машғул бўлардик. "Мана бу услубда чиз", деб мажбурланганларини сира эсломлайман. Аксинча, ўз йўлини топишнинг, бошқаларга ўхшамаслигини истарди. Балки шу боис устозим ижодхонаси мен учун ота уйидек азиз бўлган айланди. Бироқ ҳанузгача ушбу маскани "менинг устахонам" деб аташга тилим бормайди. Уни Чингиз ака ижод қилган даврдаги кўринишда сақлаб қолганим сабаби шунда.

Ўтмиш хотираларидан таъсирланибми, сўхбатдошим бироз сукутга чўмади. Эндиларда ўзи ҳам устоз маконига эришган шогирд кўзларидан ёш доналари ўрмалаётганини сезаман. Кўнгул торларини чертаётган туйғуларни билдирмаслик ниятида rassom рангтасвир асарлари билан ёндошлиқда устахона деворини тўндирган фото суратларга эътиборини қаратади. Буюк мусаввир сиймоси, жўшқин ижод диллари муҳрланган оқ-қора тасвирларнинг ҳар бири ўзига хос тарихга эга. Баъзилари Содик аканинг ижодий йўли ҳақида ҳам ҳикоя қилади. Мана, созанда ва раққосларнинг нафис тасвири рўпарасида қалин мўйловли, сочи пахмоқ икки ёш rassom Чингиз ака билан биргаликда турли чизмаларни муҳомада қилишмоқда. 1977 йили Красноярсқдаги "Баҳор" ресторани учун деворий суратлар ишлаш жараёни акс этган мазкур фотода

устоз мусаввир истеъдодли шогирдлари Содик Рахмонов ҳамда Эркин Назаровга ишонч билдириб, катта ижодий ишга жалб қилганини кўраимиз. Рангтасвир асарлари билан гўзал уйғунликда яратилган нафис нақшлар муаллифи эндигина йигирма етти ёшни қаршилаганига ишонгинг келмайди. Ҳа, бу даврга келиб С.Рахмонов ўзига хос мактаб қўришга улгурганди.

Болалик кезларидаёқ нақш санъати-га меҳр қўйган мусаввир Рассомлик билан юртида тахсил олаётган чоғида Тоир Тўхтажўаев, Ёқубжон ота Раупов

асарларни кўздан кечириб, бир гуруҳ ёшларни саралаб олган. Бунинг қарангки, машҳур rassom эътиборига тушганлар орасида тортинчоқ нақшош йигит ҳам бор эди.

Содик ака ёшлик хотиралари ҳақида сўзларкан, беихтиёр юзига табассум югурди. Устахона жавонларига ҳамон сақланаётган ўша даврдан мерос турфа чизма ва лойиҳаларини кўлимга тутказди. Уларни бирма-бир кўздан кечирарканман, rassom босиб ўтган изла-нишлар йўли янада равшанлашди. Ўтган асрнинг 70-йиллари охири 80-йилларнинг биринчи ярми Содик Рахмоновнинг ижодида муҳим даврга айланди. Бошқаларга ўхшамас тасвир оҳангини излаётган ёш ижодкор учун жўшқин талабалик йиллари ортда қолиб, турли пасту баландликларга эга ҳақиқий ижод дарёсида елкан ёзиш вақти келди. Айнан шу даврга Чингиз Аҳмаров билан муносабатлари чинакам устоз-шогирдлик мақомига етиб, бир устахонада ижод қила бошлашди.

Устози етакчилигидаги ишлардан

либсиз! "Сув бу — ҳаёт", "Билимга интилиш" номли маҳобатли асарлари, замондош ижодкорлар тасвирланган портретлари яратилди. Нихоят, 80-йилларнинг иккинчи ярмида rassom изла-нишлари ўз самарасини бериб, халқ ижрочилиқ санъати, ўтмишдаги созанда ва хонандаларнинг рамзий тасвирига бағишланган миллий руҳдаги бетак-рор асарлар туркуми дунёга келди. Rassom ижодида янги саҳифа очган ушбу изланишларнинг илк намунаси — "Но-гора чалаётган бола" ҳамон устахона ха-зинасида сақланаётир. Ёрқин жиллолар-га бой рангтасвир асарини Содик ака алоҳида меҳр билан намойиш қиларкан, шундай деди: "Чингиз ака совуқ ранг-лардан кўп фойдалангани учунми, уста-хонада қизил, сариқ каби иссиқ рангли бўёқлар доимо ортиб қоларди. Асарим-да айнан шу ранглар кенг қўллангани тасодиф эмас. Бундай ёрқин жиллодор-ликка интилиш орқали устозимга тақдир қилмасликка, ўз ижодий "мен"имни кўрсатишга ҳаракат қилганиман".

Чиндан ҳам картинага назар солибқ

да тарихий мавзуга эътибор қўнайди. Ўз услубига содиқ қолган ҳолда rassom буюк аждодларимиз, улар бунёд этган қадим обидаларга бағишланган кўплаб картиналар яратди.

"Испан элчиларини қабул қилиш", "Хусайн Бойқаро ва Алишер Навоий", "Жомий ва Навоий", "Қамолитдин Беҳ-зод портрети" сингари асарларида Шарқ миниатюрасининг таъ-сири сезилса, "Оқсарой", "Хўжа Илим қони", "Шоҳи-зинда", "Мулоқот", "Кўҳна Ҳа-ранч" каби тарихий ёдгорликлар тасви-рига бағишланган туркум ишлари но-анъанавий ёндашуви билан ажралди. Аввалгидек rassom асосий эътиборини рангга, турли жиллолар уйғунлигида мо-зий ва келажак ўртасида рамзий кўприк яратишга қаратади. Бироқ бу сафар мато юзидида совуқ ранглар ҳукмронлик қилади. Устози севган мовий рангдан кенг фойдаланган ижодкор қадим оби-даларнинг реалистик кўринишини эмас, балки рамзий-декоратив образларини яратади. Ҳар бир чизги замирида қан-

ган асарларда декоративликка интилиш ҳам сезилса-да, муҳими, ижодкор ўз дастхатини сақлаб қолган ҳолда, изла-нишларини янги ғоялар ила бойитиб бормоқда.

Рассом ўз зиммасида Чингиз Аҳма-ров хотирасини асраб-авайлашдек, масъулиятли бурчи борлигини ҳам сира унутмайди. Буюк мусаввирдан ме-рос асарлар билан танишиш-ни устахона санъат ихлос-мандлари учун устахона эши-ги ҳамisha очик. Отасидек

Учрашув

азиз инсонга айланган ижодкор хотира-сига ҳурмат туйғуси айна пайтда рас-сомдан огоҳликни ҳам талаб этади. Зеро, Чингиз ака ижодининг гултожи ҳисобланган маҳобатли рангтасвир асарлари Ҳамдўстлик давлатлари худу-дида ҳам бисёр. "Ҳозир уларнинг тақ-дир қандай кечмоқда?" Содик ака ушбу саволима бироз маҳзун оҳанда жавоб қайтарди:

— Чингиз ака яратган маҳобатли ранг-тасвир асарлари нақадар улкан бадиий қимматга эгалиги ҳақида ортиқча сўз айтишга ҳожат йўқ. Умуман, бу деворий суратлар замирида нафақат Шарқ санъ-ати, балки Европа Уйғониш давридан тортиб, Анри Матисс сингари модер-низм усталарига хос юксак ижодий анъ-аналар уйғунлашган. Афсуски, мана шу беаҳо ҳазинанинг қадрига етмаётган-лар ҳам учраётир. Энг ачинарлиси, го-ҳида буюк rassom услубининг моҳияти-ни, техник хусусиятларини чуқур англа-маган ҳолда, нодир деворий суратлар-ни ўзбилармонлик билан таъмир қилиб, уларга жиддий шикаст етказишмоқда. Бундай бўзғунчи "таъмирчи"ларнинг иш-ларини кўрганимда қалбим азоб чека-ди, гўё кимдир устозимнинг порлоқ хо-тирасига болта ураётгандек дахшатга ту-шаман. Ахир, бу нодир асарлар тақди-ри биринчи навбатда ижод аҳлини бе-фарқ қолдирмаслиги керак-ку.

Садокатли шогирд қалбининг туб-тубидан чиқаётган сўзлардан сўнг ҳаё-лимда яна саволлар гулжон. Наҳотки, устоз-шогирдлик муносабати ота ва ўғил ўртасидаги ришталар сингари сўнмас қудратга эга бўлса? Гўё ушбу саволга жавоб бергандек, Содик ака яқинда ёзишни бошлаган катта полот-носини менга ҳаяжон билан кўрсата-ди. Ҳали яқунланмаган бўлса-да, ҳозир-данок нигоҳи сеҳрловчи ушбу асар марказида Чингиз Аҳмаровнинг пурмаъ-но сиймоси гавдаланган. Мўйқалам ту-тиб турган буюк мусаввир атрофида у яратган Шарқ гўзалларининг тимсолла-ри, шоҳ Эдип роллидаги Шўқур Бурхо-нов, ҳаёли оғушига дўнган шоира Зул-фия сингари буюк ижодкорларнинг сиймолари тасвирланган. Муаллиф-нинг айтишича, бу орқали устози ярат-ган машҳур қахрамонлар образи тасо-дифдан пайдо бўлмаганини, бари рас-сомни қуршаган ҳаёт ичида дунёга кел-ганини кўрсатишни ният қилган.

Устахона бағрида қўнган-қўнган чирой очаётган гўзал асарга назар соламану улғу санъаткор мўйқалам тебратган ижод масканида мўъжизавий қудрат мужа-самлигига ишончим ортади. Уни Чин-гиз Аҳмаровдан мерос ўзига хос ёдгор-ликка менгзаса арзийди. Турфа қаламу бўёқлар, биткиматолар оғушидаги уст-ахона аслида ким мусаввир қалбона-сига айланган. Зотан, Чингиз ака бу ерда ёққан ижод машъаласи мудом сўнгани йўқ. Гўё вақт тушунчаси бетакрор ранг-тасвир қаршида ўз қудратини йўқот-гандек устахонада жўшқин санъат нафа-си уфуратётир... Буюк мусаввир истеъ-доди содиқ шогирд мўйқаламида ҳамон барҳаёт!

Азиз ИМОНОВ

ҲАР БИР АСАР — БИР ФАРЗАНД мусаввир устахонасидаги ўйлар

сингари таниқли усталар тақлифи би-лан меъморий иншоотларни безашда фаол қатнаша бошлади. Пойтахтимиз-даги Адабиёт музейида Алишер Навоий ижодхонасини акс эттириш лозим бўлган махсус залга нақш ишлайётгани-да ёш ижодкор бўлажак устози билан илк бор учрашди. Ўша пайтда улғу шoir ижодига бағишланган навбатдаги де-ворий суратини яратётган Чингиз ака ҳузурига бўёқ олиб келган кўзалари ёниқ йигитчани кўриб, қутилмаганда "Келинг, Содикжон, биз билан бирга ишлайсиз", дея тақдир қилди. Тортинчоқлиги са-бабми ёки ҳаяжонни устун келдимми, ўқувчи бола: "Ўэр, усталар қутиб қолиш-ди, бормасам бўлмайди", деганча хайр-лашди. Хайриятки, бу уларнинг сўнгги учрашуви эмасди.

Рангтасвирга қизиқиши устун келиб, ёш ижодкор 1970 йили Тошкент Театр ва rassomлик санъати институтининг дастгоҳини рангтасвир йўналишига ҳуж-жат топширди. Бироқ имтиҳон натижа-лари эълон қилинган кунин институт ҳо-лисига илинган рўйхатдан ўз исминини то-полмади. Кейин билса, маҳобатли ранг-тасвир йўналишида алоҳида курс қабул қилишни режалаштирган Чингиз Аҳма-ров имтиҳонга тақдим этилган барча

сўнг умидли ижодкорга буюк аллома Абу Али ибн Сино таваллудининг минг йил-лиги муносабати билан Бухородаги Афсона қишлоғида бунёд этилаётган музейини деворий суратлар ила безаш вазифаси тоширилди. Тарихий мавзу-даги илк маҳобатли рангтасвир асари-ни яратиш чоғида айланганга қарамай, буюк аждодларимиз хотирасига ҳурма-тизлик эндиғина катта санъат оstonаси-га қадам қўйган rassom қалбини ўрта-май қолмади. Ёш ижодкор устози син-гари замон майлларига мослашмаслик-ка, фақат қалб амрига қулоқ солиб, асл гўзаллиқни қўйлашга қарор қилди.

Шундан кейин rassomнинг "Хуш ке-

рангларнинг қайноқ тафтини ҳис эта-сиз. Қизил, сариқ, яшил тусдаги сурт-малар ёрқин уйғунлик ҳосил қилиб, ўзига хос бадиий муҳитни яратди. Уста Мўминнинг машҳур "Дуторчи"сини едга солувчи боланинг нафис қиёфасида сирли руҳият ашайди. Қўлидаги таёқ-ларини ҳаракатта келтирётган ёш со-занданинг кўзлари неғадир юмюк. У, балки мусиқа оҳанглиридан бениҳоя завқ олаётгандир, балки атрофдаги во-қеаларга эътибор бермай, ўз санъати ила машғул бўлмоқчи истар... Ёлғизлик-да ногора чалаётган бола ижод олами-да ўз йўлини излаётган ёш rassomнинг оқ матолиги тажассумидир, эҳтимол...

Юқоридаги тасвирий ечим rassom-нинг кейинги асарларида ҳам қайтари-лади. Кекса ёшдаги ногорачи ҳамда бири ёлғиз, иккинчиси доира чалаёт-ган ёш созанда... Ёлғизликда қўби-зини бўзлатаётган баҳши... Катта ашула оғушидаги икки хонанда... Бир ўзанига эга ранг дарёлари мисол жарангловчи ушбу асарлар замирида мозийдан мерос сир-ли наво бор. Алвон уфқ тусини едга со-лувчи ранг суртмалари гўё нафис му-сика товушларига йўғрилиб, мато юзида тарих ва келажак мулоқоти юз беради.

Навобахш мусаввирнинг изланиш-лари йиллар давомида теранлашиб, бе-такрор шакл ва жиллолар билан бойиб борди. Мамлакатимиз мустақиллиги арафасида Лондондаги машҳур "Замона" галереясида очилган ўзбек rassom-ларининг йирик кўргазмаси бунинг ёрқин исботига айланди. Миллий ранг-тасвиримизда пешқадам кўплаб ижод-корларнинг сара асарлари катнашган ушбу нуфузли намойишда Содик Рах-моновнинг "Доирачилар" картинаси кат-та эътироф қозонди. Халқона руҳи ва ёрқин жилоси билан барча томошабин-ларни мафтун этган асар ўзбек ранг-тасвирида аёл олаётган янги изланиш-ларнинг рамзий ифодаси эди.

Маълум бир услуб доирасида чекла-нишни истамаган мусаввир истиқлол даврида янги изланишлар сўқмоғига қадам қўйишга қўрққан йўқ. Ўтган ас-рининг 90-йиллари бошида ўзбек ранг-тас-вирида кечган миллий анъана ва қадри-ятлар тизимини қайта англаш жараёни билан уйғун тарзда С.Рахмонов ижоди-

дайдир мавҳумлик, юракни ўртайдиган зиддий борки, тарихга янада теран на-зар солишга, ўтмишнинг сирли нафа-сини ҳис этишга чорлайди. Замон ва макон билмас туйғулар тажаассумига ай-ланган ушбу рангтасвир намуналарини томоша қиларканман, қутилмаганда бир фикр ҳаёлимни бўлади. Исталган галере-яр хазинасини бойитишга қодир ушбу асарларнинг аксар қисми ҳамон уста-хонада сақланаётир. Бунинг сабабини сўраганимда Содик ака шундай деди:

— Мўйқалам ила битилган асар гўё rassomнинг фарзандига ўхшайди. Уни яратиш ҳам, ундан айрилиш ҳам оғир. Чунки қалбининг ўртаган орзу ва армон-лар, табиатини хос ютуғу камчилиқлар, албатта, оқ матога қўнади. Кенг маъно-да rassomнинг ҳар бир асари — унинг автопортрети, ҳасбу-ҳолининг ифодаси. Уларни ҳарид қилмоқчи бўлган санъат ихлосманди қанчалик сажий бўлмасин, кўнглим чопмаса, ишларимни ҳеч қачон сотмайман.

Содик аканинг сўзларини тинглаб, устахонадаги рангтасвир асарларига қайтадан назар соламану исми табиа-тига монанд ижодкор нега уларга бу қадар қучли меҳр қўйганини, ҳатто уст-ози қаламига мансуб қоралама битик-ларни ҳам алоҳида эътибор билан ас-раб келаётганини тушунаман. Чингиз ака тақдирини рангтасвир билан боғ-лашга аҳд қилган ёшлик чоғларида ота-си Абдурахмонхўжадан шундай насихат эшитган: "Агар мусаввир бўлсанг, дои-мо гўзаллиқни қўйлаб яша". Устози учун васиятга айланган ана шу сўзлар Содик аканинг қалбига муҳрланди.

Сўнгги йилларда ўтказилган йирик кўргазмалару анжуманларда каммамо-лига қарамай, мусаввирнинг ижодий изланишлари ҳамон жўшқин руҳда да-вом этмоқда. Миллий rassomлик ва ди-зайн институтига бўлажак рангтасвир усталарига сабоқ бериш бораборида кўплаб янги асарлар битди. Айниқса, Сўқоқ қишлоғи манзараларига бағиш-ланган "Эски тегиримон", "Даладан қай-тиш", "Кўшиллар", "Севишганлар", "Сўқоқ мадоннаси", "Учрашув", "Ёш ке-линкач" каби туркум асарлари қизиқар-ли ечимлари билан эътиборингизни жалб этади. Ёрқин жиллоларга буркан-

КЕКСАЛАР КЎЙЛАГАНДА

Миллий мусиқага муҳаббат ёш танла-майди. Аксинча, истеъдодли ҳофиз маҳор-ати йиллар давомида сайқал топиб, яна-да бойиб боради. Ўзбек миллий академик драма театрида бўлиб ўтган "Кексалар қўй-лаганда" адабий-бадиий кечаси бунинг ёрқин мисолига айланди. Маданият ва спорт ишлари вазирлиги, Халқаро "Олтин мерос" хайрия жамоат фонди ҳамда бир қатор ташкилотлар ҳамкорлигида тақдир этилган ушбу тадбир доирасида мумтоз ижрочилик ривожига салмоқли ҳисса қўшган катта авлод санъаткорлари ишти-рокида концерт дастури ўтказилди.

Узоқ йиллик ижоди давомида муҳлис-

лар қалбидан жой олишга эриш-ган таниқли ҳофизлар Маҳмуджон Тожибоев, Хайрулла Лут-фуллаев, Бобомурод Ҳамдамов, Икромжон Бўронов, Ҳожиакбар Ҳамидов ижросидаги ашулалар кечага ўзгача фой-за бағишлади. Тадбир давомида Рустам Аб-дуллаев, Темур Маҳмудов, Эркин Комилов ва бошқа ижодкорлар сўзга чиқиб, мам-лакатимизда кекса авлод вакилларига қаратилаётган эътибор, устоз ва шогирд-лик анъаналарининг аҳамияти ҳақида сўз юритишди. Кечада устоз санъаткорлар-нинг шогирдлари, ёш хонандалар ҳам иш-тирок этди.

Тадбир

У қайси ёшда бўлишидан қатъий назар ҳамиша ана шу мўъжизавий олам ваки-ли бўлиб қолаверади.

КОЗИМ ҚЎБИМОВ, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист:
— Ушбу кеча ёш ижодкорлар учун ўзига хос маҳорат дарсига айлангани аниқ. Зеро, барча қўшиқ ва ашулалар устоз ҳофизлар томонидан жонли овоз-да, юксак маҳорат билан ижро этилди. Ўз навбатида муҳлислар ҳам бу қиқиш-ларни катта завқ билан тинглаганини таъкидлаш лозим. Бундай кечаларнинг анъанавий тарзда ўтказиш борилиши миллий мусикамиз тарғиботида ижодий таъсир кўрсатади, деб ўйлайман.

Наргиза МУРОДАЛИЕВА

БАТАН МАНЗАРАЛАРИ

Пойтахтимиздаги Маданият ва санъат кўргазма-сида "Комусимиз — бахтимиз" номли фото экспози-ция очилди. Унда Абдуғани Жума, Владимир Шлосберг ва Михаил Левкович сингари ижодкор-ларнинг истиқлол йилларидаги бунёдкорлик, мада-нийят ва спорт соҳасида қўлга киритилган ютуқларга бағишланган фотосуратлари намойиш этилмоқда.

Ранг-баранг услубдаги асарлар ораси-да А.Жуманинг юртимизнинг гўзал ман-заралари, қадимий обидалар акс этган ишлари алоҳида эътиборга лойиқ. Айниқ-са, "Қамчиқ домини. Баҳор ва ёз ойлари", "Регис-тон", "Малик работ. Сардоба" сингари асарлари бетакрор тасвирий ечимга эга.

— Абдугани Жума суратларида тиниқ осмон, нур сочаётган қуёшни кўриш марокли. — дейди фо-торассом А.Попов. — У ўз касбининг ҳақиқий фи-

Нигоҳ

дойиси бўлгани учун ҳам мамлакатимизнинг энг чекка худудларида сафарлар уюштириб, асарлари учун янги мавзулар топишдан чар-чамайди.

В.Шлосбергнинг спортчилар ҳаётига бағишланган суратлари ҳам қизиқарли ечимларга бой. Кўргаз-манинг очилиш маросимида rassom томошабинлар билан бевосита мулоқот уюштириб, ўз ижодий услу-би ҳақида кенг маълумот берди. Шунингдек, тадбир доирасида китоблар кўргазмаси ҳам ўтказилмоқда.

ЖОЗИБА

Назира Қўзиева ўзбек қулолчилик санъатида ўз ўрнига эга истеъдодли ижодкор. У мумтоз ва замонавий анъана-ларни уйғунлаштирган ҳолда ижод қилиб, миллий қулол-чилигимиз ривожига муносиб ҳисса қўшиб келаётир. Қуни кеча Тошкент фотосуратлар уйида очилган "Ажойиб жози-ба" номли кўргазма ҳам бунга мисол бўла олади.

Кўргазмадан ўрин олган қулолчилик буюмларида аёл қалби, нафосати муҳассас. "Қон томир", "Момақаймоқ" да-ласидаги типратиканлар" сингари ишлар гаройиб тузи-лиши билан ажралиб турса, "Шамчирок", "Нокнинг ёқимли хиди" каби асарлар шаклларнинг мутаносиблиги, безак-ларининг нафислиги билан эътиборни тортади.

Н.Қўзиева кўплаб республика ва халқаро кўргазмалар-да совриндор бўлган. Сополдан ишланган асарлари Ну-кус давлат санъат музейи, Маданият ва спорт ишлари вазирлиги кўргазмалар дирекцияси ҳамда кўплаб хо-риж давлатларидаги коллекцияларда сақланади.

С.ҚОСИМОВА

РЕЖИССЁР ҲАҚИДА КИТОБ

Ўзбек театр санъатининг атоқли намоян-даларидан бири, Ўзбекистон халқ артисти Баҳодир Йўлдошевнинг номи юртимиз ва жаҳон санъат ихлосмандлари, мутахассисла-рига яхши таниш. Яқинда "SAN'AT" журнали нашриётида чоп этилган "Баҳодир Йўлдошев" (сўхбатлар, мақолалар, эсдаликлар) китоби-нинг сўзбошисида эътироф этилганидек, санъаткорнинг ижодий фаолияти қарийб қирқ йил мобайнида ўзбек театр санъати тарақ-қиётининг асосий тенденцияларини ўзида намён этиб келди. Устоз режиссёр яратган спектакллар театр арбоблари ва ёш авлод учун режиссёрлик санъ-атининг чинакам мактабига айланди.

Маъзур рисола тузувчи ва масъул муҳаррир Э.Мухторовнинг "Бўронларда бордек ҳаловат..." номли мақоласи билан очилди. Китобнинг "Сўхбатлар" деб номланган биринчи қисмидан таниқ-ли олимлар Н.Каримов, М.Тўлажўае-ва, И.Халқул, К.Муллажўаева, санъатшунос Қ.Ортиқов, ижодкор-лар Ю.Хошимова, И.Қўшбаева,

Янги напир

Б.Бобоев, Д.Шукуровларнинг турли йилларда режиссёр билан театр, режиссёр, ижод машаққатлари хусусида қилган сўхбатла-ри ўрин олган.

Иккинчи қисмда берилган "Миллатнинг шундай вакиллари бор-лиги — бахти" (Ш.Ризаев), "Ўзбек театри файласуфи" (О.Сали-мов), "Ўзбек театри баҳодири" (Н.Абдурахмонов), "Очаётган да-рёлар" (А.Орипов), "Режиссёр ким ўзи?" (Ш.Холмирзаев), "Оқшў қўшиғи" (И.Фахруров), "Агар сизга дўст керак бўлса" (Э.Аъзам) ва бошқа мақола ҳамда эсдаликларда муаллифлар Баҳодир Йўлдо-шев шахсининг турли қирралари, у саҳнага қўйган спектакллар-нинг ўзбек театридаги ўрни ҳақида фикр юритганлар.

Шунингдек, китобдан режиссёрнинг ҳаёти ва ижоди билан боғ-лиқ суратлар ҳам жой олган. Рисола мутахассислар ва ўзбек те-атр санъати билан қизиқувчи кенг китобхонлар ва талаба-ёшларга мўлжалланган.

БАҲОДИР ЙЎЛДОШЕВ

КИТОБДАН ЯХШИ ДЎСТ БЎЛМАС

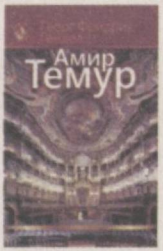
СОҲИБҚИРОН СИЙМОСИ

Машҳур немис бастакори Георг Фридрих Генделнинг "Амир Темур" операси бир неча асрдан буён Фарбда юксак баҳолалиб келинмоқда. Асарнинг Гулом Мирзо томонидан ўзбек тилига қилинган таржимаси яқинда "Янги аср авлоди" нашриётида чоп этилди. "Амир Темур" деб номланган мазкур китобга ёзган сўзбошида профессор Акмал Саидов бу асар 1724 йили яратилгани ва шу йили Лондоннинг Кириллик театрида намойиш этилганини таъкидлайди.

Бу мусиқали саҳна асарига соҳибқирон Амир Темур ва унга асир тушган Боязид Йилдирим ўртасида бўлиб ўтган воқеалар асос қилиб олинган. Айтиш жоизки, операдаги Темур образи тарихий шахс эмас, балки бадий тинимол — асар муаллифларининг ижодий ҳаёлот маҳсули бўлган Соҳибқирон сиймосидир. Тарихий фактларга эмас, балки Амир Темур ҳақидаги ривоятларга асарда кенг ўрин берилган.

Асарни ўзбек тилига ўғиришда таржимон операнинг руҳи ва оҳангини, қаҳрамонлар тилига хос ширадорлик, таъсирчан ифода услубини сақлаб қолишга интилан.

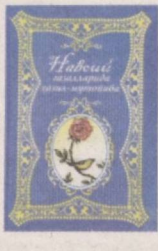
Нашрнинг масъул муҳаррири таниқли адиб, Ўзбекистон халқ ёзувчиси Мухаммад Али, сўзбоши муаллифи профессор Акмал Саидов.

НАВОИЙ МУТОЙИБАСИ

Фафур Гулом номидаги нашриёт-матбаа ижодий уйи "Алишер Навоий газалларида ҳазил-мutoйиба" китобининг тўлдирилган иккинчи нашрини босмадан чиқарди. Китобга физика-математика фанлари доктори, мумтоз шеърятимиз билимдони Абдулла Аъзамов муаллифлик қилган. Таниқли навоийшунос олим, доцент В.Раҳмонов масъул муҳаррир бўлган мазкур китобда газал мулкнинг султони Алишер Навоий бобомизнинг "Ҳазойин ул-маоний" девонларига кирган газаллардаги ҳазил-мutoйиба руҳидаги байтлар жамланган.

Китоб гоёт қизиқарли ва жонли мисоллар асосида тайёрланган, зарур ўринларда байтлардаги мураккаб сўзларга лугат ҳамда изоҳ бериб берилган. Аруз вазинининг мукамаллиги ҳамда жозибасини намойиш этиш, шунингдек байтларни ифодали ўқишда қулайлик туғдириш мақсадида махсус белгилар воситасида рукн ва ҳижола ҳам бериб берилган. Китоб кенг китобхоналар оммасига, Навоий бобомизнинг ижоди билан қизиқадиган олимлар ва муаллимлар, шунингдек бугунги ёш авлодни буюк шоирнинг табарруқ меросидан баҳраманд этишдай хайрли мақсадга хизмат қилишга мўлжаллангани билан ҳам гоёт керакли ва қадридлир.

"ЎЗБЕКИСТОН ТАРИХИ"

Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ҳузуридаги Ўзбекистоннинг энг янги тарихи масалалари бўйича мувофиқлаштирувчи методик маркази ҳулосаси ҳамда вазирлик қошидаги "Гуманитар фанлар таълим йўналиши" бўйича ўқув-услубий комиссия томонидан нашрга тавсия этилиб, Фафур Гулом номидаги нашриёт-матбаа ижодий уйида босмадан чиққан, олий ўқув юрти, лицей ва коллеж талабалари учун мўлжалланган "Ўзбекистон тарихи" номи китоб шонли тарихимизга ҳолисона, ҳаққоний ёндашилгани билан ҳам аҳамиятлидир. Қўлланма муаллифлари тарих фанлари доктори, профессор Қўлдош Эргашев ва тарих фанлари доктори, профессор Ҳожиакбар Ҳамидов.

Китобга "Ўзбекистон мустақилликка эришиш остонасида" номи алоҳида боб киритилган. Унда Президентимизнинг шу номдаги асарида келтирилган аниқ тарихий далиллар, 1989-1991 йиллар ижтимоий, сиёсий ҳаётига доир тарихий маълумотлар асосида ўша суронли давр муаммолари ва уларга ечим топишда давлатимиз раҳбарининг қатъият билан олиб борган фаолияти кенг ёритилган.

Гул кўп, чаман кўп

ЖАҲОН АДИБЛАРИ ҲАЁТИДАН

Адабиёт соҳасида топириладиган Нобель мукофотининг нуфузи ҳақида ортиқча сўз айтишга ҳолат йўқ. Бир асрдан ошди тарихи давомида ушбу мукофот жаҳон сўз санъатидаги энг юксак расмий эътирофлардан бирига айланган. Аммо қалам аҳли орасида турли сабаблар туфайли машҳур швед олими васият қилган мукофотдан воз кечганлар ҳам йўқ эмас. Уларнинг бу қарори қанчалик ҳайратланарли бўлмасин, ҳар бир ижодкорнинг шахси, эътиқоди ва дунёқараши билан чамбарчас боғлиқдир.

ИЖОД ПУЛДАН УСТУН

1906 йили буюк рус ёзувчиси Лев Толстой (1828-1910) Россия фанлар академияси томонидан Нобель мукофотига тавсия этилган. Ўша пайтда етмиш саккиз ёшни қаршилаган адиб, мукофотни қўлга киритганида энг кеска лауреатлар рўйхатидан жой олди. Шунга қарамай, машҳур "Уруш ва тинчлик" романи муаллифи, ҳатто мукофотга номзодлар қаторидан ўрин олишни ҳам истамади. Толстой дўсти, финляндиялик ёзувчи ва таржимон Арвид Ярнефельтга (1861-1932) мактуб йўллаб, Швеция академиясидаги ҳаммасларига уни номзодлар рўйхатига киритмаслигини илтимос қилишини сўраган. Ёзувчи бунинг сабабини моддий манфаатга интилиш маънавий қарашларига зид эканлиги, "ижодни пулдан устун" деб ҳисоблагани билан изоҳлаган.

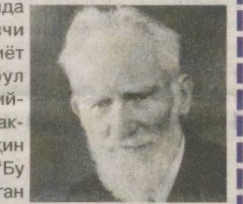
МУСТАҚИЛЛИК ҲОЯСИ УЧУН

Экзистенциализм йўналишининг машҳур намондаси, ёзувчи ва файласуф Жан-Поль Сартр (1905-1980) 1964 йили "озодлик руҳи ва ижод ҳақиқатларини англаш йўлидаги изланишларга йўғрилган бой ғоялари учун" Нобель мукофоти лойиқ топилди. Бу янгиликдан хабар топган адиб қутилмаганда нуфузли мукофотни олишдан бош тортади. Сартрнинг фикрича, бу раббат унинг фалсафий қарашларида муҳим аҳамиятга эга бўлган мустақиллик ғоясига зид эди. Кейинчалик ёзувчи қутилмаганда ижод билан шуғулланмасликка қарор қилганини ҳам эълон қилади.

ЁЗУВЧИНИНГ ИККИ ХИЛ "ҚИЁФА"СИ

Драматург ва романавис сифатида шухрат қозонган ирландиялик ёзувчи Бернард Шоу (1856-1950) ҳам адабиёт соҳасида Нобель мукофотини қабул қилишни истамаган. 1925 йили "ғоявийлиги ва инсонийлиги, кўп ҳолларда бетакрор поэтик гўзаллик билан уйғун ёрқин сатираси учун" эътироф этилган адиб "Бу мукофот аллақачон қирғоққа етиб бўлган сузувчига отилган қутқарув ҳалқасига ўхшайди", деб ёзган. Лекин орадан маълум вақт ўтган, Шоу нуфузли мукофот учун белгиланган пул маблағини қабул қилган. Шундан сўнг ёзувчи америкалик китобхоналардан қўллаб-мактублар келиб, "машҳур ижодкор пулга эҳтиёж сезмаса, мукофотни уларга совға қилиши мумкинлиги"ни киноя билан сўрашган. Шоу бу кинояга "Ҳозир ўз табиатимнинг икки хил қиёфасини яратиш билан шуғулланяпман", дея жавоб қайтаради. Дарвоқе, ирланд ёзувчиси 1938 йили "Пигмалион" фильми сценарийси учун "Оскар" мукофоти ҳам сазовор бўлган.

"КЎНГИЛДИ" ВОЗ КЕЧИШ

1958 йили "замонавий лирик поэзиядаги салмоқли ютуқлари, шунингдек, буюк рус эпик романчилиги аъёнларини давом эттиргани учун" адабиёт соҳасида Нобель мукофоти лойиқ топилган машҳур адиб Борис Пастернак (1890-1960) оғир синовларни бошдан кечиришга тўри келди. Аввалига нуфузли мукофотни қабул қилишга рози бўлган ва, ҳатто тақдирлаш маросимида иштирок этиш учун Швеция пойтахтига йўл олишни режалаштирган ижодкор мустабид ва гиром шўро ҳокимиятининг кучли таъзикига учрайди. Адабий жамоатчилик орасида ёзувчига қўллаб-танқид тошлари отила бошлади. Пастернакнинг "Доктор Живаго" романи хорижда нашр этилиб, катта шухрат қозонганидан хавфсиз рағбатли мафкура амалдорлари ёзувчини мукофотдан "кўнгилли" таразда воз кечишга мажбур этишган.

АНТИҚА ТАНТИЛИК

Австриялик адиба Эльфрида Елинек (1846 й.т.) Генрих Бёлл, Георг Бюхнер, Генрих Гейне, Франц Кафка сингари машҳур ижодкорлар номидаги халқаро мукофотларга сазовор бўлган. Бироқ 2004 йили адабиёт соҳасида Нобель мукофоти лойиқ топилганини эшитганда қувониш ўрнига адиба негадир таажубланган. "Бизнинг Австрияда Петер Хандкедек зўр ёзувчи қолди, ушбу мукофотнинг менга берилиши адолатсизлик", деб таъкидлаган Елинек. Бундан қанчалик, адиба гарчи Стокгольмдаги Нобель лауреатларини тақдирлаш маросимида иштирок этмаган бўлса-да, мукофот пулини ҳеч бир эътирозсиз қабул қилган.

АМИР ТЕМУР ҲАЗИНАСИ

Соҳибқирон Амир Темур ҳақида ёзилган ўнлаб асарлар рўйхатида ёзувчи Тўлқин Ҳайитнинг яқинда "Янги аср" авлоди нашриётида чоп этилган "Амир Темур ҳазинаси" китобини ҳам киритиш мумкин. Чунки бу китоб ўқувчида улўв бобокалонимиз шахси, халқ ва юрт манфаати учун кўрсатган хизматлари, миллат ифтихорига айланган олижаноб ишлари ҳақида аниқ тасаввур беради ва қизиқиш билан ўқилади.

Болалигида бувисидан Амир Темурнинг олтин дарахти ҳақидаги ривоятни эшитган болакай улғайгач Соҳибқирон ҳақида ёзилган асардан унинг "олтин дарахти"

ҳақиқатан ҳам мавжуд бўлганлигини билиб олади. Китобда муаллиф бувиси ва бошқалардан эшитган ҳикоят ва ривоятларни турли манбалардаги далиллар билан қиёслаб, уларнинг ҳаётий асослари борлигини таъкидлайди. Айтиш жоизки, бундай изланишлар равон тилда, аниқ, кичик лавҳалар тарзида берилган. Бу эса тўпламнинг ўқишли чиқишига хизмат қилган.

Амир Темур йирик бунёдкор, илм-фан ҳомийси бўлиш билан бирга, асрлардан бери жаҳон халқларининг ҳайрат ва эҳтиромига лойиқ буюк шахс эканлиги ҳам китобда ёрқин ифодасини топган.

Рассом Содиқ РАҲМОНОВ. «Ҳаёт неъматлари»

"ГУЛЛАШ ПАЙТИ КЕЛДИ, БОҒЛАРИМ"

Ватани беҳиз онага қиёсламайди. Чинакам ижодкорнинг қалби ҳамиша у туғилиб ўсган муқаддас дийр, замин томирларига туташ бўлади. Шу боис она Ватанга меҳр-муҳаббат юксак қадрланади, баланд пардаларда қўйланади.

Шоир Минхожиддин Мирзанинг "Гуллаш пайти келди, боғларим" номида сайланмаси "Тафаккур" нашриётида чоп этилди. Китобга шоирнинг турли йилларда ёзган шеърлари, дostonлари киритилган. Албатта, шеър қайси ёшда, қайси фаслда ёзилганидан қатъи назар, ўқувчини ҳамиша эзуликка интилиб яшашга даъват этиши, беғубор самимияти турфа тимсоллар билан уйғунлиги туфайли эътибор топади.

Ижодкор шеърят муҳлисини кўнгил оламининг меҳр-муҳаббат барқ уриб турган боғлари, соғиниб етолмайдиган, мудом ўзига чорлаб тургувчи соҳир манзиллари сари бошлайди. Инсон қалбининг зийнати, чироғи бўлган покиза ҳислар, соҳир туйғуларга ошно этади.

БОЛАЛАР ШОИРИГА АРМУҒОН

Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган журналист Оллоберган Пўлат ўттиз беш йил Хонка туман газетасида муҳаррир ўринбосари, муҳаррир бўлиб ишлаган. У «Ғунчалар қўшиғи», «Ажаб-товур болалар», «Қушлар хониши», «Жалолдиннинг шамшири» сингари ўн бешга яқин шеърлар китоби, йигирмадан ортиқ шеърый эртақ, дostonлар ва баллада-лар муаллифи ҳамдир.

Эътироф

Шоирнинг «Шарқ» нашриётида чоп этилган «Қўшиғимсиз, болалар» китоби «Ватанимни қўлайман», «Меҳрибонларим», «Паррандаю ҳайвонлар — дўстларимиз», «Табиат неъматлари», «Одоб — инсон зийнати», «Дostonлар», «Баллада-лар», «Эртақ ва ривоятлар олами» бобларидан таркиб топган. Китобни ўқиб, болалар билан бирга табиат оламига саёҳат қилгандай, эртақлар ва ривоятлар оламига кириб борган-

дай бўласиз. Оллоберган Пўлат содда, тушунарли, самимий тилда эртақ, шеър, дoston, эртак-ларга ижтимоий, маърифий, тарбиявий маъно юклашга, мисраларга тағдор, майин юмор сингдиришга интилади, насихатбозликдан қочиб, ҳулоса чиқаришни ўқувчининг ўзига ҳавола қилади. Масалан, «Буг-дойдонман» шеърда шундай ёзади:

Бугдойдонман, бугдойдон.
Элу юртга мисли жон.
Экар деҳқон куз ойн.
Етилиб ёз бинойи.
Хирмон, хирмон дон бўлиб.
Оппоқина нон бўлиб.
Элни хурсанд этаман
Ниятига етаман.

Шоир ҳақидаги тасаввуримиз журналист Янгибой Қўқоровнинг «Янги аср авлоди» нашриётида чоп этилган «Дониш шоир дунёси» номида рисоласини

ШУКРОНАЛИК ТҮЙҒУСИ

Шеър қайси мавзуда, қандай шаклда ёзилмасин унда аввало, самимият бўлмоғи керак. Кўнгилдан ўтаётган ҳиссиётларни қозоғга шундай тушириш кераки, шеърни ўқиган ўқувчининг юраги алангаланмоғи лозим. Истеъдодли шоир Носир Жураевнинг яқинда "Sharq" нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босма-хонасида чоп этилган "Шарқ" китобида юрт тинчлигига шукроналик, онага меҳр, муҳаббат, висол ва ҳижрон каби туйғулар теран акс этган. Айниқса, шоирнинг "Дўст", "Қироат", "Пардоз-сиз шеър" каби китоб ҳақидаги шеърлари, муаллиф айтганидек, сизни ҳам "китоб жавонимдан яқинроқ дўст йўқ" дейишга ундаётгандек гўё.

Шоирнинг "Байрам" шеърда таъкидланганидек, бизнинг энг оддий кунларимиз ҳам юрт тинчлиги туфайли байрам каби қувончларга тўлиқ

аслида. Ана шундай руҳдаги шеърларни ўқир экансиз, беихтиёр сиз ҳам мен Ватаним равнақи, ота-онам, яқинларим ва дўстларим учун нима қилолдим деган саволлар гирдобига қола-сиз.

Муҳаббатдан сабоқ олиб ёзилган китоб муҳаббатли кўнгилларга етиб боради. Кўнгилларга етиб боргани эса бу имтиҳондан ўтгани демасдир.

Китобдан шоирнинг Ирина Самарина, Вера Полозкова каби рус шоирларидан қилган таржималарини ҳам ўқишингиз мумкин.

Шоҳсанам НИШОНОВА,
талаба

ўқиб янада бойиди. Рисолада Оллоберган Пўлатнинг қийин кечган болалиги, ижод оламига кириб келиши, устозлари, сафдошлари тўғрисида ҳикоя қилинган. Шунингдек, шоир ижодий фаолиятининг муҳим саналари, Н.Фозилов, Т.Адашбоев, Ошқир Эркин, Қ.Матжон ва бошқа ижодкорларнинг О.Пўлат ҳақидаги дил сўзлари ҳам киритилган. Китобча аини чоғда Хоразм адабий муҳити, тарихи, бугунги кунга акс этган мўъжаз

ҳикоя ҳамдир.

Муаллиф Оллоберган Пўлат билан қилган суҳбатлари, сафар-саёҳатлари доир воқеаларни эслайди ва бундай ўринлар баёнга табиийлик бағишлаган. Бироқ Я.Қўқоров баъзан чалғиб, мавзуга кам алоқадор мисолларни ҳам келтиради. Иқтидорли шогирдимизга устоз Матқуб Қўшжоновнинг муаллиф ҳиссиётини жиловлай билиши, асосий эътиборни матн таҳлили, маҳорат нуқталарига

қаратиши лозимлиги ҳақидаги маслаҳатини эслатган бўларди. Рисолада шоирнинг шеър, дoston, эртаклари кенгрок, ба-тафсилроқ таҳлил этилганда, фазилатлари билан бирга тили, услубига хос айрим нуқсонлар, сакталиклари ҳам кўрсатилганда аини муддао бўларди.

Сайди УМИРОВ,
Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган ёшлар мураббийси

МУАССИС:
ЎЗБЕКИСТОН ЁЗУВЧИЛАР
УЮШМАСИ

ҲОМИЙ:
"МАТБУОТ ТАРКАТУВЧИ"
АКЦИЯДОРЛИК КОМПАНИЯСИ

O'zbekiston
adabiyoti va san'ati

Манзилимиз: Тошкент — 100083, Матбуотчилар кўчаси, 32
Қабулхона — 233-52-91
Котибият — 233-49-93
Электрон манзилимиз: info@uzas.uz, uzas@mcs.uz

Танқид ва адабиётшунослик бўлими: 233-58-86
Ижтимоий ҳаёт бўлими: 233-57-42
Санаъат бўлими: 233-56-40
Назм ва наср бўлими: 233-58-60

Бош
муҳаррир
Сирожиiddин
САЙИД

Тахририятга келган қўлёзмалар таҳлил этилмайди ва муаллифларга қайтарилмайди.
Муаллифлар фикри тахририят нуқтаи назаридан фарқланishi мумкин.

Масъул котиб — Асрор СУЛАЙМОНОВ
Навбатчи муҳаррир — Ҳумоюн АҚБАРОВ
Саҳифаловчи — Зафар РЎЗИЕВ

«ЎЗБЕКИСТОН» нашриёт-матбаа
ижодий уйи босмахонаси.
Босмахона манзили: Навоий кўчаси, 30-уй
Босишга топшириш вақти — 20.00. Босишга топширилди — 20.20

Газета Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 26.11.2014 йил 0283-рақам
билан рўйхатга олинган. Адади — 4040 Буюртма S — 4619. Ҳажми — 3 босма табоқ A-2.
Нашр кўрсаткичи — 222. Таъкидотлар учун — 223. 1 2 3 4 5 6

ЖУМА КУНЛАРИ
ЧИҚАДИ.

СОТЎВДА НАРХИ
ЭРКИН.

ISSN 2181-614X

